

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST”

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.- 's jaars (minimum) met inbegrip van kosteloze toezending van het Koloniaal Weekblad.

INHOUD: Lofwaardig Regeeringsbeleid, door Dr. H. G. Heijting. — J. D. M. van Reijn Snoeck † (met portret). — De Billiton-film. — Irrigatiewerk op Java. — Opgave van Inlandsche- en Chin.-Mal. bladen en periodieken. — Van Week tot Week — Kunst-, Kunstnijverheid en Huisvijs. — Persoverzicht uit de Inlandsche Blaaten: I. Uit de Europeesche Pers, II. Uit de Inheemsche en Mal.-Chin. Pers. — Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afdelingen: I. Apeldoorn, II. Groningen en Ommelanden, III. Rotterdam. — Mededeelingen: I. Van de Redactie, II. Van het Inform.-Bureau. — Mutatiestaat van 12 tot 19 December.

Lofwaardig Regeeringsbeleid, door Dr. H. G. HEIJTING.

Gereede aanleiding bestaat er om de aandacht te vestigen op een drietal maatregelen op het gebied der arbeidswetgeving die van bovenbedoeld beleid der Indische regering getuigen.

In de eerste plaats door over de schutting heen bij den buurman te kijken.

Sedert wij getracht hebben te betoogen dat in navolging van de arbeidswetgeving en hare praktijk op Britsch Malakka (verbod van contractarbeid in 1903, beperking der poenale sanctie in 1921, hare afschaffing in 1923) het voor Nederlandsch-Indië gewenscht zou zijn de poenale sanctie vanaf 1930 geleidelijk los te laten¹⁾ is bij monde en in geschrift bij voortdurend gepoogd aan te toonen dat onder de poenale sanctie de ontwikkeling der buitengewesten tot stilstand gedoemd zou worden. Evenwel zagen wij daarbij nimmer iets gerept over den toestand op Malakka, laat staan verklaard waarom toch b.v. de rubbercultuur op de Europeesche ondernemingen in Nederlandsch-Indië niet in vrijen arbeid zou kunnen gedreven worden, terwijl dat sedert 1923 op Malakka mogelijk is gebleken.

Allicht zal menigeen getwijfeld hebben aan de reeds werkelijke vrijheid van dien arbeid bij den buurman en daarom gemakkelijk berust hebben in de onvrijheid van den contractarbeid op eigen erf. Thans echter is er geen plaats meer overgebleven voor eenig spoor van twijfel. Het hoofd van het Arbeidskantoor te Batavia n.l. heeft de betrokken bestanden op Malakka onderzocht en bevonden dat de arbeid op de ondernemingen inderdaad vrij is, terwijl door een uitstekend ingericht werksysteem ruim voldoende werkkrachten beschikbaar zijn. Alleen meent rapporteur dat de door de Britten toegepaste regeling van de bedrijfsvoering eerst na eenige verbetering, in Nederlandsch-Indië ware na te volgen. Derhalve behoort volgens hem, bij den overgang van het stelsel der poenale afwijking van de contractnaleving naar dat van de civiele schadeloosstelling, een oplossing gezocht te worden die bij geheele vrijheid een beter werkstelsel handhaaft dan althans in de afgelegen en minder gewilde ondernemingen op Malakka aan getroffen wordt.

In de Algemeene beschouwingen van de memorie van antwoord op het voorloopig verslag betreffende de begroting van Nederlandsch-Indië voor 1929 wordt de Minister van Koloniën o.m. ongeveer als volgt: In overleg met de ondernemers moet naar het stelsel worden gezocht om de poenale sanctie onder te groot risico voor de cultures²⁾ te beperken en geleidelijk te doen verdwijnen. Als eerste stap in die richting zou wellicht de afschaffing der poenale sanctie bij de reëngementscontracten in aanmerking kunnen komen.

In de tweede plaats door de hand het eerst in den boezem te steken. Dikwerf is tegen de afschaffing van de poenale sanctie aangevoerd, dat de Regeering zelve in de ondernemingen ze blijkbaar niet kan missen, waar-

¹⁾ Zie de Indische Gids van September 1926, blz. 769. ²⁾ Wij cursiveeren.

om zou de particuliere industrie dan daartoe moeten overgaan!

In den Volksraad nu gaf de Regeering gemachtigde de volgende inlichtingen over de voorgenomen inkrimping van de poenale sanctie bij de landsmijnbedrijven. In 1929 zal n.l. die sanctie voor arbeiders met in totaal méér dan 5 jaren onafgebroken dienst buiten toepassing worden gelaten. Met hen wordt een reëngement gecontracteerd op den voet der vrije arbeidsregeling, dus niet langer volgens de Koelieordonnantie. Dit laatste nog wel met arbeiders van 3—5 jaren onafgebroken dienst, doch alleen met straf- of dwangbepaling wegens voortgezette dienstweigeren of desertie, niet langer bij andere overtredingen. Dus heeft de Regeering besloten het goede voorbeeld te geven, wegwijzer te zijn op een moeielijk begaanbaar, door alle belanghebbenden bij voorbaat afgekeurd pad. Een stap die op zich zelf beschouwd reeds ten volle lof verdient, omdat — zoo ergens — zeker in de landsmijnen de tucht behoorlijk verzekerd dient te zijn onder werklieden die alleen al wegens den arbeid onder den grond — zwaar, onaangenaam en aan den inlander geheel vreemd — moeielijk tevreden zijn te stellen, terwijl zij bovendien moeten samenwerken met tot dwangarbeid veroordeelden, dus met lieden die weinig reden hebben om in opgewekte stemming hun plicht te doen. Onder dergelijke omstandigheden een scherp tuchtmiddel tegenover de contractanten los te laten beteekent heel wat meer dan het ooit kan zijn voor een particuliere cultuuronderneming waar de arbeidsvoorwaarden in boven aangeduid opzicht gunstiger zijn.

In de derde plaats ten slotte door die dwangbepalingen te behouden welke rechtstreeks en uitsluitend het belang der arbeiders dienen.

Steeds is als een belangrijk argument voor het behoud van het arbeidscontract onder bescherming der poenale sanctie aangevoerd het groote voordeel van het verplicht sanitair toezicht op de werklieden. Innu, er zal een voorstel worden voorbereid om de bovengenoemde vrije arbeidsregeling aan te vullen met het verbod (als in de Koelieordonnantie) aan den zieken arbeider om zich zonder vergunning van den geneesheer uit een ziekeninrichting te verwijderen en met de bepaling dat bij overtreding daarvan de patiënt door de politie kan worden teruggebracht.

Op deze wijze kan derhalve, ook bij de vrije arbeidsregeling, de terecht zoo zéér geprezen zorg voor de gezondheid der arbeiders gehandhaafd blijven.

BOEATAN

In de Toonkamers van Boeatan, Heulstr. 19, Den Haag, zijn allerlei mooie Kerstgeschenken te koop. Op beide Kerstdagen van 12—2 uur gelegenheid tot rijstafelen :: Op Nieuwjaarsdag gesloten

LEIDEN

Firma C. J. OUD - Leiden
Model Vleeschhouwerij en Spekslagerij
Mandenmakerssteeg 4 - Telef. 1587

Eerste kwaliteit — Concurrerende prijzen
Aanbevolen adres voor de Vereeniging Oost en West

MENNO & Co.
BANKIERS
OPGERICHT 1902
KORTE VOORHOUT 6
(naast Hotel Paulez)
DEN HAAG

KLUISINRICHTING
— MET —
SAFE-LOKETTEN
TE HUUR

GEOPEND VAN 9 TOT 5 UUR
ZATERDAGS VAN 9 TOT 12 UUR

JOS. D. NETTEN & Co. - IN EFFECTEN
Sportlaan 3 - 's-GRAVENHAGE - Telefoon 31201

Wij beschikken over een directe telefoonverbinding met de AMSTERDAMSCH BEURS. Zijn daardoor in de gelegenheid tijdens het Beurs-uur alle verlangde koers-informaties te verstrekken en orders af te doen. 5513
Onze cliënten kunnen op afdoening wachten.

W. J. M. SIMONIS'
BEDDENMAGAZIJN
GROENMARKT 34
TEL. 14420 :: DEN HAAG

GROOTSTE KEUZE
LEDIKANTEN - MATRASSEN
== DEKENS == 5006

ONZE „PHOENIX” MATRASSEN (Gedep.) OVERTREFFEN ELK ANDER SOORT IN AANGENAME LIGGING EN SOLIDITEIT. HONDERDEN TEVREDENHEIDSBETUIGINGEN TER INZAGE

P. v. d. BRUL VEENESTRAAT 15
Den Haag

Groote sorteering **HEEREN-, JONGENS- en KINDERKLEEDING**

Spec. Afdeling v. **KLEEDING NAAR MAAT**
SCHERP CONCURREERENDE PRIJZEN 5424

ELECTRISCHE GEYSERS

Goedkoop — Zuinig — Gevaarloos

Complete Electrische Sanitaire Installatiën

W. G. SCHEERES

ELECTRO-TECHNISCH BUREAU

DEN HAAG

Kantoor en Monsterkamer
Hoogracht 10

Telef. 15170

Magazijn en Werkplaats
Laan van Roos en Doorn 9

RUSTHUIS

NASSAU-DILLENBURGSTRAAT 10 - DEN HAAG

Gelegenheid tot opname van rust- en hulpbehoevenden en zenuwpatiënten. Diëetkeuken v. diabetes en maagziekten, in overleg met den behandelenden arts. Opneming voor tijdelijk en doorlopend. Geneesheer naar eigen keuze. Zonnige kamers met str. water en badkamer aanwezig. Prijs vanaf f 3.— tot en met f 10.— per dag. Voor langeren tijd prijs te bespreken. Rustige en deftige omgeving, vlak bij het Rosarium en het Haagsche Bosch. Bij tramlijnen 5, 9, 7 en Wassenaarsche en Leidsche trams.

5718

Zr. JANSSEM.

BRANDSTOFFENHANDEL

CROMVLIETKADE Nos. 5-6 RIJSWIJK
bij de Geestbrug. Telefoon 18525.

EERSTE SOORT ANTHRACIET
dagelijks op het terrein te bezichtigen

Beleeft aanbevelend, N. L. KRIJGER, Telef. 18525.

TUINAANLEG en ONDERHOUD

LEVERING VAN ALLE SOORTEN PLANTEN
Vraagt zonder eenige verplichting prijsopgaaf

J. VAN DER HORST

Hazelaarstraat 61 - Den Haag - Tel. 37206
Aanbevolen door vele Indische families

D. J. LUTEIJN, KOLENHANDEL ZEELANDIA
Weimarstraat 411 - Telefoon 36599 - Den Haag

NOTEERT:

Prima Belgische Anthraciet I (50-80) f 2.60
Prima Belgische Anthraciet II (30-50) f 2.90
Prima Belgische Anthraciet III (20-30) f 2.80
Eierkolen f 1.80

Alles per H.L. 5 % reductie voor leden v. Oost en West.

JAC. KOETSIER

Magazijnen van Koloniale
-:- Waren, Comestibles -:-
Delicatessen en Fijne
Vleeschwaren, Chocolaterie

FAHRENHEITSTRAAT 772

Telefoon 34326-34327

MEEZENLAAN 61 - Tel. 36908

Postgiro 23051

Dagelijks opnemen en bezorgen aan huis vóór 12 uur

Aanbevolen door vele Indische Families.

NAAR KANTOOR

Wij leiden U op voor Kantoor, en zorgen voor plaatsing in goede betrekkinge Prospectus gratis, ook voor STENO, TYPEN, TALEN en BOEKHOUDEN

INSTITUUT „SCHOEVERS

STADHOUDERSPLEIN 3, DEN HAAG

6-5201

NIC. WITSENSTRAAT 3, AMSTERDAM

J. D. M. VAN REIJN SNOECK †.

Met ontsteltenis vernam het Hoofdbestuur het onverwacht overlijden op 16 December van den heer

J. D. M. van Reijn Snoeck, Secretaris der afdeling Rotterdam onzer Vereeniging, in den betrekkelijk nog jeugdigen leeftijd van 47 jaar.

Sedert 1924 aan de vereeniging verbonden, heeft de overledene zich reeds dadelijk leeren kennen als een man die warm voelde voor het doel en streven van „Oost en West”. Als goed Nederlander ging zijn genegenheid niet minder uit naar de Overzeesche Gewesten zelve, ofschoon hij die nimmer bezocht had. Hij betreurde dat en zijn wensch was het, nog eenmaal in de gelegenheid te komen die schoone gebiedsdeelen van ons Rijk te mogen bezoeken. Het is niet te verwonderen dat zoo iemand zich gedrongen gevoelde om daadwerkelijk blijk te geven van hetgeen hem bezielde en ofschoon hij een druk ambt in de stad zijner inwoning bekleedde, stelde hij zich, kort na zijn toetreding, beschikbaar voor het Secretariaat der afdeling Rotterdam, een functie die hij uitoefende op de wijze als menschen van zijn gehalte dat plegen te doen, met gelijke plichtmatigheid, ernst en toewijding als al het overige. Zijn heengaan is voor de Rotterdamsche afdeling en ook voor de geheele vereeniging een gevoelig verlies. In deze enkele woorden moge de deelneming doorklinken van het Hoofdbestuur dat van Rein Snoeck steeds in eere en erkentelijkheid zal blijven gedenken.

De Billiton-Film.

Donderdag 13 December j.l. werd door de afdeling Amersfoort onzer Vereeniging, in samenwerking met het Departement Amersfoort van de Nederlandsche Maatschappij voor Handel en Nijverheid, in de groote zaal van Amicitia vertoond de „Billiton-Film”, welke daartoe bereidwillig door de Gemeenschappelijke Mijnbouw Maatschappij Billiton aan ons was afgestaan.

Eene aantrekkelijkheid van deze vertooring was, dat de film door den oud-hoofd-administrateur van de Billiton Maatschappij, den heer J. C. Mollema te 's-Gravenhage werd toegelicht en verduidelijkt. Voordat de lichtbeelden op het doek verschenen, heeft de spreker voorn. eene causerie gehouden, waarin hij ons een schat van wetenswaardigheden vertelde over de tinwinning op het eiland Billiton, van af den noesten arbeid van de pioniers, die onder de grootste moeilijkheden hun werk op dit tropisch eiland aanvingen, welke moeilijkheden zij echter met echt Hollandsche doortastendheid wis-

ten te overwinnen, niettegenstaande de groote sterfte onder hunne Aziatische en Europeesche medewerkers, tot aan het ontstaan in den loop van jaren van eene bloeiende industrie, die rijpe vruchten heeft afgeworpen voor hen, die den durf hadden zich daarin geldelijk te interesseeren. Zoo meestal in Ned.-Indië het geval is, werd ten laatste het moedige doorzettingsvermogen beloond. Ook het Ned.-Indisch Gouvernement bedong die vruchten zijn deel, hetwelk laatstelijk in deelgenootschap, in een zg. „Gemengd Bedrijf” werd omgezet.

Het meest interessante uit deze causerie was de uiteenzetting van de theorie nopens de veranderingen in de tinhouding van de tinhoudende gassen zich door de granietmassa's van het Oost-Indië hadden heengebroken en tot erts was verstart en hoe, naast de tinafzettingen in dit steente, die thans door dagbouw en mijnbouw worden geëxploiteerd, door ververing en erosie alluviale tinlagen werden gevormd.

De wijze waarop het tinerts in vroeger jaren thans, na de geweldig doorgevoerde mechanisatie van het bedrijf, werd en wordt gewonnen, den streedende ons de vierdeelige film op de meest strekende wijze. Er zijn daar kunstenaars aan het werk geweest, getuige de prachtige opnamen de lens, die ons meermalen als het ware schijnrijen voortoverden vol groot gevoel voor het tuurschoon.

De spreker had de vriendelijkheid om — tegenstaande de film zich door bijschriften te toelichte — nu en dan eenige passende en geestigheid pakkende opmerkingen te maken, die door nog veel verduidelijkt werd.

Het was een alleszins geslaagde avond, waar het accompagnement van de muziek niet vergeten meewerkte, en onze voorzitter, de heer E. R. Huyzen, vertolkte zeer zeker aller gevoelens, hij aan het slot dank bracht, niet alleen aan de Gemeenschappelijke Mijnbouw Maatschappij Billiton en aan haren gedelegeerde, ons medelidende heer Ir. A. Groothoff, voor zijne bemoeiingen ons deze rolprent te verschaffen, maar ook aan de heer Mollema voor alle moeite, die hij zich zoo baatzuchtig gegeven had om ons zoo'n mooie avond te brengen.

De Secretaris,
Mr. E. H. BERGSMAN

Irrigatiewerk op Java.

Professor Ir. Thal Larsen, hoogleeraar in de landbouwkunde, door een kort welkomstwoord van den zitter ingeleid, hield Vrijdag 7 December j.l. zeer belangwekkende lezing voor de afd. Nijverheid onzer vereeniging, over „het Irrigatiewerk op Java”. Daar het onderwerp van zelf al een sterk technisch karakter heeft, heeft de hooggeleerde spreker tracht het populair en aantrekkelijk te maken direct aanschouwelijk te werken middels mooie lichtbeelden.

De Javaan van nature landbouwer bij uitnemming heeft op primitieve doch praktische wijze irrigatie voor zijne sawahs buitengewoon weten te passen. Later bleek, dat die wijze niet voldoende was, om de beschikbare gronden te vloeien en dat kunstwerken noodzakelijk werden. De heilzame gevolgen van het nieuwe systeem men duidelijk o.a. in Bantam, waar de landbouw zeer gebaat was na het ontstaan van zulke kunstwerken. Ook de veelvuldige bandjirs, die heele streken verwoestten, drongen tot technische verbetering van de waterverdeling. In enkele jaren kon men de bergstroomen op eenvoudige wijze door groote bergsteenen afleiden, om den waterloop te bedwingen. De aftapping was evenwel overal zoo eenvoudig; op vlak terrein werden cementeerde stuwdammen aangelegd. Waar de hellingen te hoog werden bracht men voorloopig van bamboe aan, gevuld met steenen; later die vervangen door korven van gevlochten gevlochten ijzeren matrassen. Verschillende dammen kregen wij te zien in de prachtige bergstroomen van de Preanger Regentschappen, eene van de bergstroomen loopen in het grootste deel van Oostmoesson droog. Eene mooie prise d'honneur ons vertoond in het Oosten van Java, in Probolinggo: de dam te Pekalèn. De groote regentval zaakte soms die dammen te verhoogen, om de

HOTEL „DE TWEE STEDEN” RESTAURANT „DE TWEE STEDEN”
Buitenhof Telefoon Nos. 15950 - 15951 - 10062 's-Gravenhage

FAMILIE HOTEL EERSTE RANG IN HET CENTRUM DER STAD
SPECIALE TARIEVEN VOOR LANGDURIG VERBLIJF
KAMERS MET STROOMEND WATER EN PRIVE BAD

THE DANSANT - DINER CONCERT
ROEMEENSCH ORKEST
UITSTEKENDE KEUKEN
GERENOMMEERDE WIJNKELDER

Bureau voor de Volkslectuur dat ons in staat stelt niet alleen de thans verschijnende bladen te noemen, doch tevens korte aanwijzingen toe te voegen omtrent de taal in welke ze worden gedrukt; de redactie, plaats van uitgave, verschijndagen en richting of strekking.

A. Godsdienstige Bladen.

- Al Falah* (Jav.), Redactie: Red. commissie, Solo, 1 x p. m. (Mohammed.).
- Al Imtilal* (Soend.), Redactie: R. H. M. Saleh, Takmalaja, 2 x p. m. (Mohammed.).
- Annidaa* (Jav.), Redactie: A. Karim Moe'thie, Semarang, 1 x p. m. (Mohammed.).
- Bintang-islam* (Mal.), Redactie: H. Fachroedin e.a., Djokja, 2 x p. m. (Mohammed.).
- Chabar Ambon* (Mal.), Redactie: H.B. Inl. Leeraarsbond, Ambon, 2 x p. m. (Christel. Protest.).
- Cursus Islam* (Jav.), Redactie: Red. commissie, Solo, 1 x p. m. (Mohammed.).
- Daroel Oeloem* (Mal.), Redactie: A. Sjamsoel Hadi, Solo, 1 x p. m. (Mohammed.).
- Geréja Katholik* (Jav.), Redactie: R. K. Pastorie, Menado, 1 x p. m. (Christel. Rooms-Kath.).
- Kemaoean Zaman* (Mal.), Redactie: K. M. Malik Karim, P. Pandjang, 1 x p. m. (orgaan Moehammadiah).
- Kristen-Djawi* (Mal.), Redactie: D. Mestaka, Malang, 1 x p. m. (Christel. Protest.).
- Kristen-Tionghoa* (Mal.), Redactie: Pouw Peng Hong e.a., Weltevreden, 1 x p. m. (Christel. Protest.).
- Licht (Het)* (Ned.), Redactie: Comm. v. red. Jong Isl. Bond, 1 x p. m. (Mohammed.).
- Mardi-Rahardja* (Jav.), Redactie: Soeseno, Magelang, 1 x p. m. (Christel. Protest.).
- Menara Koedoes* (Jav.), Redactie: H. Kaljoebi, Koedoes, 1 x p. m. (Mohammed.).
- Merga Si Lima* (Bataksch), Redactie: Goenoeng Meriah, Kaban Djahe, 1 x p. m. (Christel. Protest.).
- Minahasa Courant* (Mal.), Redactie: W. A. Bode, Tomohon, 2 x p. m. (Christel. Protest.).
- Moeda Kristen Djawi* (Jav.), Redactie: S. Sindho-pramana, Solo, 1 x p. m. (Christel. Protest.).
- Noeroel Islam* (Jav.), Redactie: A. Sjamsoel Hadi, Solo, 1 x p. m. (Mohammed.).
- Oetoesan Nahdatool Oelama*, Soerabaja.
- Pamong Christen* (Jav.), Redactie: S. Atmawasana, Solo, 1 x p. m. (Christel. Protest.).
- Pembawa Damai* (Mal.), Redactie: Mevr. Loing Kalangi, Menado, 1 x p. m. (Christel. Protest.).
- Penerangan Islam* (Mal.), Redactie: A. D. Haanie, Djokja, 2 x p. m. (Mohammed.).
- Persatoean* (Mal.), Redactie: Maradja Sayuti Loebis, Soerabaja, 1 x p. w. (Mohammed.).
- Sebidji-Sawi* (Mal.), Redactie: H. A. Warouw, Malang, 1 x p. m. (Christel. Protest.).
- Siadji-Panoetoeri* (Bataksch), Redactie: Ph. Pangariboean, Lagoeboti, 2 x p. m. (Christel. Prot.).
- Soeara Islam* (Mal.), Redactie: M. S. Oemar, P. Brandan, 1 x p. m. (Mohammed.).
- Soeara Katholiek* (Mal.), Redactie: Red. commissie, Moentilan, 1 x p. m. (Christel. Rooms-Kath.).
- Soeara-Moehammadiah* (Mal.), Redactie: M. Am-djad, Djokja, 2 x p. m. (Mohammed.).
- Soeara tjabang Moehammadiah Belawi* (Mal.), Redactie: R. H. Hidajat'oellah, Weltevreden, 1 x p. m. (Mohammed.).
- Soengoeting Moehammadiah* (Jav.), Redactie: R. Moeslimin, Djokja, 1 x p. m. (Mohammed.).
- Swara Nahdatool Oelama* (Jav.), Soerabaja, 1 x p. m. (Orgaan der ver. Moehammadiah).
- Zaman Baroe* (Mal.), Redactie: S. G. Moelia, Weltevreden, 1 x p. w. (Christel. Protest.).

B. Vak- en Vakverenigingsbladen.

- A. G. G.* (Mal.), Redactie: H. Soetan Ibrahim e. a., Fort de Kock, 1 x p. m. (Org. Onderwijzersver. „Aboean Goeroe-goeroe”).
- Doenia Pegadaian* (Mal.), Redactie: Bondsbestuur (Soerjopranoto e.a.), Djokja, 1 x p. m. (Org. P. P. P. H.).
- Kereta Api* (Mal.), Redactie: Hoofdbest. P. B. S. T., Bandoeng, 1 x p. m. (Org. Inl. Spoorbond).
- 's Landskas-bond* (Mal.), Redactie: Het Hoofdbestuur, Salatiga (Org. personeel 's Landskassen).
- L. I. B.* (Mal.), Redactie: Wardikoen, Modjokerto, 6 x p. j. (Org. L. I. B.).
- Medan Politie Boemipoetra* (Mal.), Redactie: Soe-tjipto e.a., Semarang, 1 x p. m. (Org. Politie-beambt.).

bandjirs de kunstwerken geheel vernielden. Het werd dan een voortdurend bewaken van en een strijd tegen het lastige element. Deze irrigatiewerken waren veelal omgeven door mooie aangelegde lanen en regenboomen (onze welbekende mooie „flamboyants”) en assemboomen. Een zeer interessante plaats was de basaltrots van den Goenoeng Gad-dong, 1000 voet boven de zee gelegen, die voor regulatiedoeleinden gebruikt wordt. Bij groote vieren werden meermalen dubbele afvloeiingen gemaakt. In de streken, waar hooge bergwanden de rivier op haren loop vergezellen, zooals in het oerwoud bij Bandjar-Negara heeft men zelfs het land met betonplaten bezet. Elders moesten weer tunnels gegraven worden, om de aftapping te regelen. Bij den afvoer van overtollig water werd, ten einde de wanden van hoog gelegen leidingen voor bescherming van het neerstoriende water te behoeden, het bed van de kunstmatige leiding aan het uiteinde verhoogd, zoodat het water in een hoog in het ont-gingbekken neerspringt. Zeer mooi is zoo'n aquaduct in de kali Kloedo in het gebergte bij Boro-Boedoer. De grootste aquaduct is in de rivier over de Pemali rivier, die 24 M³ water per seconde doorlaat. In de omgeving van Ngamplang Garoet zagen wij een plaat van de primitieve afwatering van het water voor de sawahs, door de bevolking aangelegd door middel van dammen van boomstammen, doornstruiken en bladeren, en ver-der de waterverdeling door bamboeleidingen.

Voor groote problemen werd het irrigatiewezen ook door plotselinge natuurrampen geplaagd: het is de aftapping van de groote kali Brantas zeer moeilijk na de eruptie van den Kloet, waardoor voortdurend in de van den berg afstroomende ri-vals veel zand afgevoerd, de rivierbedding aan-merkelijk verhoogd wordt en dijkdoorbraak veroor-zaakt wordt bij grooten regenval. In terreinen, waar zwaar zware bandjirs plaats hebben, o.a. ook in de Soet-Atjeh, heeft men beweegbare stuwdammen aangebracht, die gemakkelijk bediend worden en waardoor dijkdoorbraak voorkomen wordt. In de laatste tijd heeft de uitvinding van den Amerikaan Stoney eene aanmerkelijke verbetering aangebracht in het aftappen van onverwachte wa-terbandjirs. Het is de zoogenaamde Stoneschuif, die zijn geconstrueerde ijzeren roldeuren, die, door het optrekken van de breede zware ijzeren schui-ven, het afvloeien van het water in den kortst mogelijken tijd in groote mate vergemakkelijken. Wij zagen wij er een aangebracht in de Tji-tjoeng en eveneens in de Tjitaroem. In de laatste tijd heeft men roldeuren van 20 Meter breedte, de scheepvaartsluis is er naast.

Deze lezing werd nog besloten met eenige licht-ten van de praktische toepassing van de kunst-werken voor de bevolking: het op het veld brengen van het water, de vele overlaten, de secundaire irrigatiewerken enz.

De voorzitter nam nu het woord, om den hoog-geerde spreker te danken voor de belangwekkende stof en de onafgebroken serie van schitterende tebeelden, waardoor op overzichtelijke wijze het belang van het irrigatiewezen ons bijgebracht werd. Het was een uitmuntend protest tegen de in-teresserende kritiek: dat alleen de kapitalisten door de regering geholpen werden en een duidelijk beeld, hoedanig de opbloeiing van het welvaarts-ten van de Indische bevolking door het irrigatie-zen bevorderd wordt.

M. R. S. BLECKMANN-HOOGENSTRAATEN.
Secretaresse Afd. Nijmegen,

Opgave van Inlandsche- en Chin.-Mal. bladen en periodieken.

Ongeveer drie jaren geleden bevatte het Kol. blad een lijst van niet-Europeesche persorga-nen, welke was ontleend aan een door het Bureau voor de Volkslectuur te Weltevreden uitgegeven overzicht. Naar men ons meermalen verzekerde dat deze opgave zeer goede diensten bewezen, werd aan hen, die haar indertijd uitknipten en die bij de hand hadden, wanneer in het K. W., of andere bladen, een of ander Inheemsch perio-odiek werd aangehaald, meestentijds zelfs met af-ten van den naam. Intusschen is bedoelde op-gegeve zeer verouderd en komt het niet ondienstig te voorschijn haar te vervangen door een nieuwe, welke tot de laatste tijd is bijgewerkt. Het is weder het

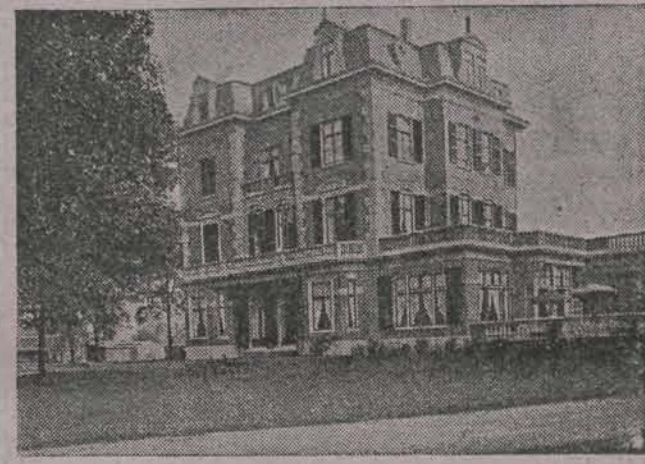
HOTEL - RUBRIEK

's-GRAVENHAGE
Hotel Pension „Insulinde”, Bankapl. 2, Den Haag, Tel. 54148. Centr. verw. Warm- & koud water op de logeerk
Hotel „Promenade”, Oude Schev. weg 21, Tel. 50454
Prachtige ligging. Matige prijzen. 5085

MAISON BLOM
2e Schuytstr. 77-79 - DEN HAAG - Tel. 33703
HET ADRES VOOR DINERS AAN HUIS BEZORGD

AMERICAN HOTEL - AMSTERDAM
Hotel en Café-Restaurant le Rang. 5007
Schoonste Ligging - Modernste Inrichting
Electriche Verlichting - Centrale Verwarming
Electriche Personenlift
Omnibus aan 't Station - Matige Prijzen
A. W. VOLMER, Directeur.
Tel. Interc. 4737 Code 5th Edition A. B. C.

INDISCH-HOLLANDSCH RESTAURANT-PENSION
6680

REGENTESSELAAN 26
TELEFOON 37530 :: DEN HAAG
UITZENDING VAN DINERS
AANBEVOLL. ADRES VOOR „OOST EN WEST”

HERSTELLINGSOORD „HUIZE MARIA EMALIA DORREPAAL”
gelegen even buiten Voorburg in landelijke omgeving, met grooten tuin en waterpartij. Uiterst geschikt voor repatrieerenden, die, op advies van een geneesheer, eenigen tijd rust behoeven.
BILLIJKE PRIJZEN. VRAAGT PROSPECTUS.

*****
FOTO-ATELIER VAN DOORNE
HEERENSTRAAT No. 19 — RIJSWIJK
FOTO'S OP ELK GEBIED in atelier en eigen omgeving 22
FOTOHANDEL LIJSTENFABRIEK
TELEFOON No. 18678
*****

Café-Restaurant „HET GOUDEN HOOFD”, Groenmarkt, Den Haag

In het centrum der stad - Gezellig Terras

GERENOMMEERDE KEUKEN

DAGSCHOTELS m. Soep f 1.00 - DINERS f 1.60 en hooger

Oentoeke keperloean kita (Mal.), Redactie: Ramadin, Tjimahi 1 x p. m. (Org. Ver. Inl. O. O.).
Oetoesan Goeroe (Mal.), Redactie: Bestuur P. G. G. A., Kota Radja, 1 x p. m. (Org. P. G. G. A.).
Orgaan I. V. B. (Mal.), Redactie: Voorz. H.B., Bandoeng, onger. (Org. Ind. Vaccinateursbond).
Orgaan dari O. I. B. A. (Mal.), Redactie: M. Brono, Madioen, 1 x p. m. (Ver. v. Ongedipl. Inl. B.B.-ambt.).
Paririmbom Goeroe (Soendaneesch), Redactie: M. Kd. Mangoendimadja, Bandoeng, 2 x p. m.
Pembantoe (Mal.), Redactie: Soekelan, Weltevreden, 1 x p. m. (Org. P. G. B.).
Pedoman Tani (Mal.), Redactie: Landb.-Voorl. D., Tondano, 1 x p. m. (Landb.-orgaan).
Pemimpin Tani (Mal.), Redactie: Landb.-Voorl. D., Balige, 1 x p. m. (Landb.-orgaan).
Persatoean Goeroe (Nederl. en Mal.), Redactie: A. W. Karjoso, Solo, 1 x p. m. (Org. P. G. H. B.).
Sinar Tani (Mal.), Redactie: Landb.-Voorl. D., Bondowoso, 1 x p. m. (Landb.-orgaan).
Soeara Boemipoetera S.S. (Mal.), Redactie: Abdul Rachman, Padang, 2 x p. m. (Org. S.S.-personeel).
Soeara Boschwezen (Mal.), Redactie: Soerjopranto, Djokja, 1 x p. m. (Org. „Perserikatan Pegawai Boschwezen”).
Soeara Kadaster (Mal.), Redactie: R. Tjokro Prawiro, Bandoeng, 1 x p. m. (Org. Kadasterbond).
Soeara Regie (Mal.), Redactie: St. Parlindoengan, Medan, 1 x p. m. (Org. O. R. B.).
Soerat Chabar Tani (Mal.), Redactie: Landb. Voorl. D., Kotaradja, 1 x p. m. (Landb.-orgaan).
Soeloeh-Peroesahaan-Tanah (Mal.), Redactie: Landbouw Voorl. D., Palembang, 1 x p. m. (Landb.-orgaan).
Tani (Mal.), Redactie: Land. Voorl. D., Padang, 1 x p. m. (Landb.-orgaan).
Tani Maloeka (Mal.), Redactie: Landb. Voorl. D., Amboina, 1 x p. m. (Landb.-orgaan).

C. Nieuwsbladen in de Buitengewesten.

Matahari Indonesia (Mal.), Redactie: J. Manoppo, Medan, dagelijks (Nationalistisch).
Oetoesan-Sumatra (Mal.), Redactie: Dja Parlagoetan, Medan, 3 x p. w. (Nationalistisch).
Pemberita-Makassar (Mal.), Redactie: C. I. Rieuwpassa, Makassar, dagelijks (Nationalistisch).
Pertja Selatan (Mal.), Redactie: Bratanata, Palembang, 3 x p. w. (Liberaal).
Pertjatoeran (Mal.), Redactie: Maharadja Tinggi, Sibolga, 3 x p. w. (Nationalistisch).
Pewart-Deli (Mal.), Redactie: Mangaradja Ihoetan, Medan, dagelijks (Nationalistisch).
Tjaja-Soematra (Mal.), Redactie: Sampono Radja, Padang, dagelijks (Liberaal).
Warta-Hindia (Mal.), Redactie: E. Jr. Marah Srimahadewa, Padang, 2 x p. w. (Liberaal).

D. Inl. Periodieken in de Buitengewesten.

Anak Batak (Bataksch), Redactie: Victoria Loemban Tobing, Sibolga, 2 x p. m. (Org. „Kongsi Dagang”).
Al-sjarq (Mal.), Padang, 2 x p. m. (Org. Sum. vrouw. Vooruitstr.).
Bali Adnjana (Mal.), Redactie: I. G. Tjakratanaja, Singaradja, 3 x p. m. (Hindoe-Balinesch).
Bendahara Borneo (Mal.), Redactie: A. A. Hamidhan, Samarinda, 3 x p. m. (Borneo-nationalistisch).
Berita (Mal.), Redactie: Soekar, Palembang, 1 x p. w.
Celebes (Mal.), Redactie: J. A. Frederik, Menado, 1 x p. m. (Neutraal).
Deliana (Mal.), Redactie: firma Zahari & Co., Medan (1 x p. m.).
Fikiran (Mal.), Redactie: J. C. Weijdemüller, Menado, 1 x p. w. (Vrijz.-democraat).
Malam Djoema'at (Mal.), Redactie: Amir Hasan, Saleh Balala, Bandjermasin, 1 x p. w. (bijv. Bintang Borneo).
Minbar Doenia (Mal.), Redactie: J. S. Maamoor Lubies, Menado, 2 x p. m. (Pan Islam. en Nat. Indon. P. S. I. Celebes).
Oetoesan Timoer (Mal.), Redactie: H. B. Persedikatan Timoer, Timoer Koepang, 3 x p. m.
Parbarita Batak (Bataksch), Redactie: Fridolin Panggabean, Taroetang, 1 x p. w.
Pardomoean (Bataksch), Redactie: Soetan Pangoe-rabaan, Siporok, 1 x p. w.
Pangkal Setia (Mal.), Tomohon, 1 x p. w.

Palito (Bataksch), Redactie: Gustav Adolf, Taroe-toeng, 1 x p. w.
Pelita Bangka (Mal.), Redactie: Boehatim, Soengeiliat, 1 x p. w.
Pertja Timoer (Mal.), Redactie: D. I. Loebis, Medan, 1 x p. w. (Radicaal).
Pikat (De) (Mal.), Redactie: Hoofdbestuur Pikat, Menado, 1 x p. m. (Org. Menadoneesche Vrouwenvereniging „Pikat”).
Poestaha (Bataksch en Mal.), Redactie: I. Dalimoenthe, Sibolga, 1 x p. w. (Bataksche belangen).
Sinar Maloekoe (Mal.), Redactie: D. Ajawaila, Amboin, 1 x p. m.
Sinondang Baroe (Mal.), Redactie: H. F. Sitompoel, Medan, 1 x p. w.
Soara-Batak (Mal. en Bataksch), Redactie: St. Amir Hamzah, Taroe-toeng, 1 x p. w. (Batasch org.).
Soeara Tapanoeli (Mal.), Redactie: Amir Hoesin, Sibolga, 1 x p. w. (Liberaal).
Soeloeh Timoer (Mal.), Redactie: S. Pooroe, Koepang, 1 x p. m. (Org. Timorsch Verbond).
Soeroean Ni Hoeria (Bataksch), Redactie: Fr. Er-genbrod, Balige, 1 x p. m.
Surya Kanta (Mal.), Redactie: Ketoet Nasa, Singaradja, 1 x p. m. (Balineesche belangen).
Tjaja Timoer (Mal.), Redactie: Drukkerij Annas-har, Pontianak, 1 x p. m.

E. Inlandsche Periodieken op Java.

Afdeulingsbode (Nederl., Mal. en Jav.), Redactie: Afd.bestuur, Weltevreden, 1 x p. m. (Org. Jong Java, Batavia).
Amboinees (De) (Mal.), Redactie: S. Purimahua, Mr. Cornelis, 1 x p. m. (Loyaal, Org. Ver. Ambt., Korp. en Sold.).
Bestuursgids (Mal. en Nederl.), Weltevreden, 1 x p. m. (Regentenbond).
Bintang-Hindia (geill.) (Mal. en Nederl.), Redactie: Parada-Harahap, Weltevreden, 1 x p. w. (Neutraal).
Boedi-Oetomo (Mal., Jav. en Nederl.), Redactie: Comm. v. Red., Djokja, 1 x p. m. (Off. org. B.O.).
Djanget, Djokja.
Gelo Klop, Semarang.
Indonesia Bersatoe (Mal.), Redactie: Soedjiman, Soerabaja, 1 x p. m. (Revol.-nationalistisch).
Jong Batak (Mal. en Nederl.), Redactie: G. M. C. Tobing, Weltevreden, 1 x p. m. (Org. Jong Batak Bond).
Jong-Java (versch. talen), Redactie: Red. commissie, Weltevreden, 2 x p. m. (Org. Ver. J. J.).
Jong-Sumatra (Nederl. en Mal.), Redactie: S. M. Pintor, Weltevreden, 1 x p. m. (Org. Jong-Sumatranenbond).
Kawi (Jav.), Redactie: H. Soetadi, Solo, 1 x p. m.
Krido Watjono (Jav.), Redactie: R. M. Soemopranto, Solo, 1 x p. m. (Org. ver. Krido Watjono: kunst en wetenschap).
Krido Malojo (Mal.), Redactie: M. Joenoes en R. Soeprapto Djojodarsono, Tasikmalaja (Org. „Pasoendan”).
Militair (De) (Mal.), Redactie: H. Rompas, Bandoeng, 1 x p. w. (Loyaal).
Narpowandowo (Jav.), Redactie: R. Ng. Poerwosastro, Solo, 1 x p. m. (Org. Ver. Narpowandowo).
Pamardi Siswo (Jav.), Redactie: Het Bestuur, Solo, 1 x p. w. (Org. Krido Witjoro).
P. E. B. (Mal. en Nederl.), Redactie: Hoofdbest. P. E. B., Weltevreden, 1 x p. w. (Org. P. E. B.).
Pemberita B. O. (Mal.), Redactie: Afd.bestuur, Weltevreden (Org. afd. Batavia van B. O.).
Pemberita Insulinde (Mal.), Soekaboemi, 1 x p. m.
Pemoeda Indonesia (Mal. en Nederl.), Bandoeng, 1 x p. m. (Org. ver. nation.).
Persatoean Indonesia (Mal.), Redactie: Ir. Soekarno en Mr. Soenarjo, Batavia, 2 x p. m. (Org. P. N. I.).
Pewartia Madioen (De Madioen-Bode) (Mal. en Nederl.), Redactie: Boekh. „Tanah Djowo”, Madioen, 2 x p. m. (Advertentieblad).
Poesaka-Djawi (Jav.) en *Poesaka-Soenda* (Soendaneesch), Redactie: Dr. R. A. Hoesein Djajadinigrat, J. Kats en M. Soeriadiradja, Weltevreden, 1 x p. m. (Org. Java Instituut).
Poestaka Hizboel-Wathan (Mal.), Redactie: M. Fannan, Djokja, 1 x p. m. (Orgaan Moehammadiah, padvindes).
Poestaka Natipij (Mal.), Redactie: Slamet, Weltevreden, 1 x p. m. (Padv. orgaan).

Rasa (Mal.), Redactie: Soeratmoko, Soerabaja, 1 x p. m. (Theosofisch).
Sekar Roekoek (Soendaneesch), Redactie: commissie, Weltevreden, 1 x p. m. (Org. jongelui v. Middelb. scholen).
Sipatahoenan (Soendaneesch), Redactie: Patas, Soetisna Sendjaja, Tasikmalaja, 1 x p. w. (ver. Pasoendan).
Siswo Goepito (versch. talen), Redactie: Soeharto, Solo, 1 x p. m. (Org. Jong Java).
Soeara Aisjijah (Mal.), Redactie: Sitti Asmiana, Djokja, 1 x p. m. (Org. vrouwen v. Mohammed).
Soeara-Minahasa (Mal.), Redactie: H. Rompas, H. M. Sumual, Bandoeng, 3 x p. m. (Org. serikatan Minahasa).
Soeloeh Indonesia Moeda (Mal. en Holl.), Redactie: Comm. v. red., Soerabaja, 1 x p. m. (Org. Ind. Studieclub Soerabaja en Alg. Studieclub Bandoeng).
Soeloeh Rajat Indonesia (Mal. en Holl.), Redactie: Comm. v. red., Soerabaja, 1 x p. w. (Org. Ind. Studieclub Soerabaja).
Soematera (Mal.), Redactie: Comm. v. red. Moh. Zain, P. Harahap, St. Pamoentjak, Weltevreden, 1 x p. m. (Org. Sumatranen-Bond).
Sri-Poestaka (Mal.), Redactie: Bureau v. d. Voortuurgang, Weltevreden, 1 x p. m. (Neutraal, geill.).
Svara Tama (Jav.), Redactie: A. Soegija, Moerabaja, 1 x p. w. (Org. Jav. Katholieken).
Tangkoeban Parahoe (Soendaneesch), Redactie: Prawiradilaga, Bandoeng, 2 x p. m.
Timboel (Holl.), Redactie: Dr. Radjiman en Singgih, Solo, 1 x p. 14 d. (Jav. nationalistisch).
Volksuniversiteit (Mal.), Redactie: Dir. Bink, Hindia, Weltevreden, 1 x p. m. (Uitg. Bink, Hindia).
Woro-Soesilo (Jav.), Redactie: S. Hadiwijoto, 1 x p. m. (Islam. vrouwenblad).

F. Nieuwsbladen op Java.

Bahagia (Mal.), Redactie: R. Soedarmo, Semarang, dagelijks (Liberaal).
Bintang Timoer (Mal.), Redactie: Parada Harahap, Weltevreden, dagelijks (Liberaal).
Bromartani (Jav. en Mal.), Redactie: Tjondro-doto, Solo, 2 x p. w. (Rijksblad).
Darmo-Kondo (Mal.), Redactie: R. M. Soed. Tjondro, Solo, dagelijks (Nationalistisch).
Darmo-Kondo (Jav.), Redactie: S. Sastrokarjono, Solo, dagelijks (Nationalistisch).
Fadjar Asia (Mal.), Redactie: O. S. Tjokroamto en A. Salim, Weltevreden, dagelijks (Pan-Aziat. en Ind. Nationalistisch).
Kadjaen (geill.) (Jav.), Redactie: Bur. Voortuurgang, Weltevreden, 2 x p. w.
Koem-Moeda (Mal.), Bandoeng, dagelijks (Neutraal).
Pandji Poestaka (geill.) (Mal.), Redactie: Bureau v. d. Volkslectuur, Weltevreden, 2 x p. w.
Sedjo-Tomo (Jav.), Redactie: Hardjosoemardjo, Djokja, dagelijks (1 x p. w. Mal. Ned. bijl. (Jav. nationalistisch)).

G. Arabische Bladen.

Addahna' (Mal. en Arab.), Redactie: Ver. Attalah, Soerabaja, 1 x p. m.
Al Ahgaff (Arab.), Redactie: A. Alkalali, Soerabaja, 1 x p. m.
Almahdjir (Mal.), Redactie: Comité Almahdjir, Soerabaja, 1 x p. m.
Al Ma'arif (Arab.), Batavia, 1 x p. w.
Arrabitah (Arab.), Redactie: Sd. Achmad, Weltevreden, 1 x p. m.
Hadramaut (Arab.), Soerabaja, 1 x p. m.
Miratoel Asjarqi (Arab.), Redactie: M. Ali Qudus, Djokja, 1 x p. m.

H. Chineesch-Maleische Bladen.

Bintang Borneo (Mal.), Redactie: Lim Lock Bandjermasin, dagelijks.
Bintang Mataram (Mal.), Redactie: Tjoa Kim Tjoa, Djokja, 3 x p. w.
Chau Sing (Mal.), Redactie: Huang Sung Chik, Makassar, 2 x p. w.
Chineesche Revue (De) (Ned.), Redactie: K. Kek Beng, Batavia, 4 x p. j.
Djawa-Tengah (Ned.), Redactie: Thio Soei, Semarang, dagelijks.
Djawa Tengah Review (Mal.), Redactie: Red. blad Djawa Tengah, Semarang, 1 x p. m.
Doenia Istiri (Mal.), Redactie: The Tien Nio, Soerabaja, 1 x p. m.
Han Po (Mal.), Redactie: I. S. Kauw, Palembang, dagelijks.
Hoekiao (Mal.), Redactie: Kwee Hing Tjia, Soerabaja, 2 x p. m.
Kemadjoean (Mal.), Redactie: Comm. v. Redactie, Semarang, 1 x p. m.
Keng Hwa Poo (Mal.), Redactie: Tjia Djoe Tjia, Menado, 1 x p. w.
Keng Po (Mal.), Redactie: Nio Joe Lan, Saccor, Thio Tjin Lie en Tan Boen Soan, Batavia, dagelijks.

WAAROM DRAAGT IEDER GAARNE LIJNKAMP'S KLEEDING?
OMDAT IEDER ZEKER WIL ZIJN, DE BESTE KLEEDING TEGEN DEN BILLIJKSTEN PRIJS TE BEKOMEN EN DIT BIJ LIJNKAMP INDERDAAD HET GEVAL IS
LIJNKAMP'S Kleedingmagazijnen GROENMARKT, HOEK NIEUWSTRAAT THOMSONLAAN, H. FAHRENHEITSTR.

Pest in Nederl.-Indië. In de vierwekelijksche periode van 8 September tot 6 October zijn in Nederlandsch-Indië 354 sterfgevallen aan pest voorgekomen tegen 300 in de vorige vierwekelijksche periode. Verleden jaar bedroeg het aantal sterfgevallen aan die ziekte over eerstgenoemde periode 593.

J. P. Buys †. Aneta meldt d.d. 12 Dec. dat de heer J. P. Buys, adjunct-inspecteur van de arbeidsinspectie voor de Buitengewesten en oud-zee-officier, te Palembang is overleden.¹⁾

Mutaties Departement van Landbouw. Batavia, 12 Dec. (Aneta). Eervol ontslag is met 28 Februari 1929 verleend aan den onderdirecteur van 't departement van Landbouw, Nijverheid en Handel den heer J. G. Hoekman. Met denzelfden datum is met de betrekking belast de heer F. H. V. Middelaer.

Prof. Oppenheim naar Nederland. Batavia, 12 Dec. (Aneta). Het lid van den Volksraad prof. mr. A. S. Oppenheim is onder buitengewoon groote belangstelling met de P. C. Hooft naar Holland vertrokken. Er waren zooveel bloemstukken, dat het dek herschepen leek in een bloemenwarande.

Aard- en Zeebeving. Medan, 12 Dec. (Aneta). Naar de Deli-Courant meldt, is Maandagmorgen te Brastagi en Kabandjaha om 11 uur 15 een aardbeving gevoeld, die een minuut duurde. Alles kraakte, maar schade is niet gemeld. Op hetzelfde oogenblik werden zeebevingen geconstateerd tusschen Nias en Sibolga, waardoor het stoomschip Swaerdecroon in hevige trilling kwam.

Assistent-Residentsbenoeming. De controleur van het Binnenl. Best. A. Breekland is benoemd tot assistent-resident bij den alg. bestuursdienst in het gouvernement der Molukken.

Voordracht Nederl.-Indonesisch Verbond. Dr. W. Creutz Lechnitner heeft voor het Ned.-Indon. Verbond te 's-Gravenhage een voordracht gehouden over: Invloed van klimaat en natuur op de Indonesische psyche en de Indonesische kunst. (Kort overzicht in het Vaderl. van 13 Dec., Avondbl. D.).

Bataviaasch Nieuwsblad. Batavia, 11 Dec. (Aneta). De heer J. H. Ritman, thans waarnemend, is benoemd tot hoofdredacteur van het Bataviaasch Nieuwsblad.

Huldeblijk aan H. M. de Koningin. Bandoeng, 11 Dec. (Aneta). De Menadonesche militairen hebben het voornemen aan H. M. de Koningin bij gelegenheid van het feit, dat de Minahassa 250 jaar onder Nederlandsch bewind zal zijn [d.i. 10 Januari 1929] een ameublement aan te bieden van een speciaal soort ebbenhout uit de Minahassa.

De bedevaart naar Mekka. Den 15en dezer is in het Kol. Instituut te Amsterdam een film vertoond, betrekking hebbend op de bedevaart van uit Ned.-Indië naar Mekka. Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje hield er eene inleiding bij. (Kort verslag in het Vaderland van Zo. 16 Dec.).

Generaal Snijders op den terugtocht. Medan, 10 Dec. (Aneta). Generaal Snijders is Zondagmorgen [10 Dec.] met de Tambora naar Holland vertrokken. Er was zeer groote belangstelling van officieren. De Gouverneur de heer van Sandick, de burgemeester Baron Mackay en de sultan van Deli waren aanwezig.

Medisch hooger onderwijs in Ned.-Indië. Prof. Dr. J. Boeke heeft in de Rijksuniversiteit te Utrecht eene voordracht gehouden over: Het medisch hooger onderwijs in Ned. Oost-Indië. (Uitvoerig overzicht in de N. Rott. Ct. van 12 Dec., Ochtendbl. A.).

Een Inheemsche Volksuniversiteit. Een door de nationalistische jeugdbond opgerichte volksuniversiteit te Jogja, zou den 18den van de vorige maand worden geopend. Naar het A.I.D. verneemt, bestaat hiervoor heel veel animo. Bij het comité hebben zich tot dusverre reeds 300 personen, jong en oud, uit de verschillende kampongs, opgegeven.

¹⁾ De tekst van dit en andere teleg. is ontleend aan de „N. Rott. Ct.“.

Dr. Emil Helfferich over Indië. Blijkens een uitgebreid verslag in de N. Rott. Ct. van 11 dezer, Avondbl. A, heeft de bekende Dr. Emil Helfferich den 7en Dec. te Berlijn een voordracht gehouden over „Wirtschaft und Ethik in Niederländisch-Indien“.

F. W. Slangen †. Den 13en Dec. seinde Aneta uit Batavia, dat de resident van Buitenzorg, de heer F. W. Slangen, die op tournee was, plotseling zeer ernstig ziek was geworden en een operatie moest ondergaan. — Hetzelfde persbureau meldde den volgenden dag dat de heer Slangen overleden was.

Bandjirs met noodlottige gevolgen. Aanhoudende regens veroorzaakten zware bandjirs in het Amoerangsche, meldt Aneta d.d. Menado, 13 Dec. Behalve dat aardstoringen veel materiele schade veroorzaakten, kwamen daarbij ook vier personen om het leven en werden er twee zwaar gewond. — Ook te Keboemen is zeer veel schade veroorzaakt door aanhoudende zware regens, welke de Loekolo buiten haar oever deden treden. Een daarop betrekking hebbend Aneta-teleg. van 14 Dec. zegt dat ook bij deze bandjir eenige menschen zijn omgekomen.

Bestuur Ned.-Ind. Onderwijzers-Genootschap. Batavia, 13 Dec. (Aneta). Bij enkele candidaatstelling zijn gekozen: tot voorzitter van het Ned.-Indisch Onderwijzers-Genootschap de heer Th. F. de Korte, tot secretaris de heer Roorda, en tot penningmeester de heer Vriens.

Univers. examens. Leiden. Economisch candidaats-ex. Indologie de heer A. H. P. Regoort. — Taalkundig cand.-ex. Indologie de h.h. W. F. K. Eno, T. R. Mulder en K. H. Jaeger. — Bevorderd tot doctor in de rechtsgeleerdheid op proefschrift: Federatieve Staatsbouw. Een vraagstuk voor Ned.-Indië, de heer F. W. T. Hunger Jr. — Economisch doctor, ex. Indologie de h.h. Th. H. M. Loze en H. J. Stelma.

Wederom een groot legaat van wijlen den heer K. A. R. Bosscha. Aneta seinde uit Batavia dat de heer Bosscha aan de Ned.-Ind. Sterrenkundige Vereeniging f 300.000 heeft gelegateerd, o.m. ten behoeve van de exploitatie van de te Lembang gevestigde Bosscha-sterrewacht.

De Bromo op Java in werking. Aneta seint d.d. Soerabaja 17 Dec. dat in den nacht van Za. op Zo., zonder voorafgaande verschijnselen, de vulkaan Bromo hevige werking heeft vertoond. Een vuurkolom van 50 M. hoogte kwam uit den berg te voorschijn en een zware aschregen daalde neer. Geen persoonlijke ongelukken.

Dr. F. D. K. Bosch in Londen. In het Vaderl. van 15 Dec., Avondbl., schrijft de Londensche correspondent van dat blad over een lezing welke Dr. F. D. K. Bosch voor de India Society te Londen heeft gehouden over het doel en de werkwijze van het archaeologisch onderzoek in Ned.-Indië.

De nieuwe postvlucht naar Indië. Verloop der reis van het vliegtuig P.H.-A.E.N. (bemanning Frijs, Duimelaar en Bruynestein) tot Wo. 19 Dec.

Dinsdag 11 Dec. 's morgens half acht, vertrek van Schiphol. — Dienzelfden dag, wegens ijsvorming op de vleugels van het vliegtuig, noodlanding in een bouwland nabij Gotha. — Wegens zeer slechte weersgesteldheid eerst Do. 13 Dec. van Gotha naar Erfurt (een afstand van ongeveer 30 K.M.) vertrokken en aldaar overnacht. — Vrij. 14 Dec. gevlogen van Erfurt naar Budapest. — Za. 15 Dec. van Budapest naar Constantinopel. — Ma. 17 Dec. werd hier te lande van de bemanning de mededeeling ontvangen, dat de reis vermoedelijk Di. 18 Dec. naar Aleppo zou worden voortgezet, doch in den namiddag van Wo. 19 Dec. waren nog geen nadere berichten ingekomen (althans gepubliceerd).

Het is te hopen dat bij de verschijning van dit Nr. de moedige vliegers, die meer nog dan hunne voorgangers te kampen hebben met slecht weer en slechten toestand van landings-terreinen, hun reis met meer succes vervolgd zullen hebben.

- Liberty (Mal.), Redactie: Ong-Ping Lok, Djember, 1 x p. m.
- Medan Doenia (Mal.), Redactie: R. P. Djatmiko, Semarang, 2 x p. w.
- Moesi (Mal.), Redactie: S. M. Nangtjik, Palembang, 3 x p. m.
- Waring (Mal.), Redactie: Teng Tjong Hoe, Makassar, 2 x p. w.
- Soesoan Borneo (Mal.), Redactie: L. Mandei, Pontianak, 2 x p. w.
- Indoman (Mal.), Redactie: Louw Kong Hoey, Semarang, 1 x p. w.
- Parorama (Mal.), Redactie: Kwee Tek Hoay, Batavia, 1 x p. w.
- Pelita Andalas (Mal.), Redactie: J. Koning, Medan, 3 x p. w.
- Perniagaan (Mal.), Redactie: Tjioe Kim Soei, Batavia, dagelijks.
- Pewartja Soerabaja (Mal.), Redactie: Tjioek See Tjioe, Soerabaja, dagelijks.
- Radio (Mal.), Redactie: Na Tjin Hoe, Padang, dagelijks.
- Seng Po (Mal.), Redactie: Kwee Kheng Liong, Fort de Kock, 3 x p. w.
- Org. Shong Tih Hui (Mal.), Redactie: Gouw Koen Seng, Buitenzorg, 1 x p. m.
- Sin-Po (Mal.), Redactie: Kwee Kek Beng, Batavia, dagelijks.
- Sin Po (geill.) (Mal.), Redactie: Red. dagbl. S. P., Batavia, 1 x p. w.
- Sin Jit Po (Mal.), Redactie: Bhe Bian Kiet, Tanjong Han, Soerabaja, dagelijks.
- Sinar-Sumatra (Mal.), Redactie: Jap Gim Sek, Padang, dagelijks.
- Sovera Publiek (L) Mal., Redactie: Liem Koen Hian, Soerabaja, dagelijks.
- Socara Persatoean Kaom Perempoean Tiong Hoa Indonesia, Poerwokerto.
- Tiong Hoa Siang Po, Bandoeng, 1 x p. m.
- The National (Mal.), Redactie: Kwee Kheng Liong, Fort de Kock, 1 x p. m.
- Tjahaja-Timoer (Mal.), Redactie: Kh. K. Kwee, Malang, 3 x p. w.
- Tjn Po (Mal.), Redactie: Tan Tek Bie, Medan, dagelijks.
- Tong Pao (Mal.), Redactie: Que Boen Tijen, Menado, 2 x p. m.
- Warna-Warta (Mal.), Redactie: Lauw Kong Hoey, Semarang, dagelijks.
- Warta Priangan (Mal.), Redactie: Khoe Sin Hoat, Soekaboemi, 1 x p. w.

I. Japansch-Maleische Bladen.

Endee (Mal.), Redactie: R. Ogawa, Solo, 1 x p. w.

J. In Nederland en elders verschijnende Bladen.

- Hedayah (Mal.), Kelantan (Moh. godsd.).
- Ichwan (Mal.), Penang, 1 x p. w.
- Meridian Zaman (Mal.), Penang, 1 x p. w. (Moh. godsd.).
- Peritandaan Zaman (Mal.), Singapore, 1 x p. w. (Christ. godsd.).
- Wihhan Timour (Mal.), Redactie: Jacob, Cairo (Nat. Islam.).
- Widjallan-Goeroe (Mal.), Redactie: Moeh. bin Dt. Moeda, Seremban (Malacca), 1 x p. m. (Org. Mal. onderwijzers-ver. te Selangor, Negeri Sembilan en Malacca).
- Witaya (Mal.), Redactie: M. G. A. Hamid, Penang (Mohammed.).
- Witjas (Mal.), Redactie: Bahnan bin Joesoef, Moear (Johore).
- Witjaya (Opgang) (Ned. en Mal.), Redactie: R. M. Noto Soeroto, Den Haag, 1 x p. m.
- Witjaya Azhar (Mal.), Redactie: Ilias Jacob, Cairo, 1 x p. m. (Org. Indon. Stud. in Cairo).
- Witjaya Melaju (Mal.), Penang.
- Witjaya Peroesahaan Tanah (Mal.), Kwala Loempoer (Landb. orgaan).

Van Week tot Week.

Dinsdag 11 tot Maandag 17 December.

eerste Vrouwen-Congres in Indië. Van 22 tot 24 December zal te Jogjakarta, op initiatief van aldaar gevestigde vrouwen-vereeningen, het eerste Vrouwen-Congres worden gehouden onder den naam „Kongres Prampoean Indonesia“. Het doel is versterking der zusterschapsbanden onder de Inlandsche vrouwen, gezamenlijke besprekingen te houden over de noden, plichten en rechten van de vrouw en over den vooruitgang in het algemeen en in de vrouwen-wereld in het bijzonder.

Indisch Genootschap. In een op Vrijdag 21 Dec. door het Indisch Genootschap te 's-Gravenhage te houden vergadering zal de heer Dr. F. D. K. Bosch, chef van den Oudheidkundigen Dienst in Ned.-Indië, het onderwerp „Monumentenwetgeving in Ned.-Indië“ inleiden.

ARNHEM EN OMSTREKEN

KOOPT BIJ VOORKEUR BIJ ONDERSTAANDE ADRESSEN — DENKT OOK OM DE OUDE STAD

Piano's - Vleugels - Autopiano's - Harmoniums
ook gebouwd voor de Tropen - Vraagt Offerte
G. A. J. VAN KALMTHOUT
BISSCHOP HAMERSTRAAT 3 - TELEF. 1562
NIJMEGEN

MELKINRICHTING

„MELBO”

KAREL VAN GELDERSTR. - TEL. 1088 - ARNHEM

Voorschriften van H.H. Oogartsen

worden door mij billijk en zeer accuraat
uitgevoerd, met goeden pasvorm
H. W. MIDDELBEEK, Opticiën
HOMMELSCHWEG 6 - TEL. 1370 - ARNHEM

KUNSTNIJVERHEIDSHUIS

DIE OLDE MUNTE

BAKKERSTR. 56a, ARNHEM - TEL. 294

HET ADRES VOOR SMAAKVOLLE
GESCHENKEN

ZICHTZENDINGEN OP AANVRAAG

RADIO TECHNISCH ING. BUREAU

WANTING & LUDWIG
HOOFDAGENT N. S. F.

NIEUWE PLEIN 30 - TELEF. 3180 - ARNHEM

RUIME KEUZE ONTVANGTOESTELLEN

AANBEVOLEN ADRES VOOR OOST EN WEST

Kunst, Kunstnijverh. en Huisvlijt.

Onverwacht Antwoord.

Onder het opschrift „Java's materiele Kultur” lezen wij in het Koloniaal Weekblad van 18 dezer een humoristisch-sarcastisch getint stukje, getekend Sn., eindigend met de woorden: „Wat al vragen! Gewoonlijk komt er nooit antwoord”.

Goed geteld vinden wij er slechts drie vragen in. En hoewel schrijver 't blijkbaar niet verwacht, willen wij toch gaarne trachten hem van antwoord te dienen, te meer daar 't geval wellicht ook andere lezers belang in zal boezemen. Het gaat om de, in het daaraan voorafgaande Weekblad, te dezer plaatse, aangekondigde brochure: de 5e Gids in het Volkenkundig Museum van het Koloniaal Instituut te Amsterdam. Naar aanleiding van enkele aanhalingen uit de „Inleiding” daarvan, maakt schrijver de opmerking: „Nieuws is er niet bij, men heeft dit lang geleden ook elders kunnen lezen. Maar misschien wordt ons hier niet het allerinteressantste uit den inhoud gegeven”. Sn. vergunne ons de opmerking, dat hetgeen voor een oud-directeur van een Volkenkundig Museum „niet nieuw is”, dit allicht wel kan zijn voor den doorsnee bezoeker van zulk een verzameling, evenzeer als voor sommige lezers van dit weekblad, voor wie die aanhalingen dan ook bestemd waren. Om het voor

H. VAN SANTEN

v. h. H. VAN ZOEST

BLOEMENMAGAZIJN

BAKKERSTRAAT 58 - ARNHEM

OUDSTE EN GROOTSTE ZAAK TER PLAATSE

BLOEMWERKEN

in ieder genre

Tel. 356 - Opperlicht 1853 - Post-Giro 66102

Studio Moonen

PASTOORSTRAAT 9

ARNHEM :: TEL. 3420

UW Fotograaf??

LUSTEN IN ELKE UITVOERING
MAAKT U **JOS DIRKSE**
LEVERING VAN ALLE
KUNSTSCHILDER
ARTIKELEN
ARNHEM

KONINGSTR. 75
TEL. 633

Leden van Oost en West

Doet Uwe inkoop bij de leveranciers, die het „Koloniaal Weekblad” door adverteeren steunen. Tracht vertrouwde firma's op te wekken tot plaatsing van annonces in het „K. W.”. Ook daarmee verricht gij nuttig werk voor de Vereeniging.

hemzelf allerinteressantste uit die Inleiding te vinden, raden wij Sn. aan, het boekje voor drie kwartjes te koop en te lezen. Hij treft daarin tevens een opsomming aan van hetgeen in de vijftien kasten en drie legvitruines is geborgen. En dat is „héél wat”; véél te véél om daarvan in deze beperkte rubriek zelfs een flauw denkbeeld te kunnen geven. Zelf zien is beter dan lezen er over, daarom raden wij dan ook liefst een herhaald bezoek van het museum aan.

Na aangehaald te hebben, wat hij in het eerste gidsje van het Rotterdamsche museum vroeger geschreven heeft over de verwaarloozing van Java op ethnografisch gebied, doet Sn. de vraag (No. 1):

„Blijkt nu uit den Vden Gids of dit euvel voelbaar is in Amsterdam?” Wij kunnen hem de verzekering geven, dat zoowel uit dezen Gids, als uit de thans reeds in dit museum tentoongestelde verzameling, welke nog telkens uitgebreid en aangevuld wordt, blijkt, dat men aan dit euvel tegemoet tracht te komen, hetgeen echter niet wegneemt, dat er nog héél wat te onderzoeken en te bestudeeren valt over Java's cultuur, niet alleen op „materieel”, maar vooral ook op spiritueel gebied.

De recente oprichting van een „Java-Instituut” hier te lande, naast het in Nederl.-Indië reeds eenige jaren bestaande, spreekt hiervoor.

De tweede vraag luidt: „En hoe is 't ginds (in het museum te Amsterdam) met de opstelling?”, waarmee de derde vraag eigenlijk samenhangt, want

RAKERS KANTOORBOEKHANDEL

ELECTRISCHE HANDELSDRUKKERIJ
Hommelstraat 11a - Tel. 163 - Arnhem

HET BILLIJKST ADRES HIER TER STEDE
SPECIAALHUIS VOOR VULPENHOUDERS

A.I.C.

De A.I.C. belast zich met de uitvoering van elektrische sterk- en zwakstroominstallatiën
De A.I.C. zorgt voor complete sanitaire inrichtingen en warmwatervoorzieningen
De A.I.C. heeft een ruime sortering elektrische gas- en sanitaire artikelen.
De A.I.C. geeft gratis deskundige adviezen en maakt plannen en begrotingen kosteloos.
De A.I.C. is het beste, meest vertrouwde en goedkoopste adres

Wendt U daarom tot de

N.V. Algem. Installatie Compagnie

Koningstraat 48 - Arnhem - Tel. 404

Aanbevolen adres door vele Indische families

VERHUIZINGEN per Auto-Tapissière voor binnen-
buitenland.

GOEDERENVERVOER zeer billijke tarieven.
Zaterdag's Bodiedienst Arnhem-Utrecht, terug
Nijmegen. — s Maandags Arnhem-Nijmegen

Beleeft aanbevelend.

A. VAN DE VOOREN - ARNHEM

Bovenbergstraat no. 17 - Telefoon no. 3147

ingang naast den Heer Tooneman, Aannemer
Bestelhuis Utrecht: Jansveld 27, Tel. 13405. G. A. BRU
Vertrek n.m. 4 uur.

VELOURS- ARNHEM

hoeden in moderne
kleuren voorradig.
Ruime sortering.

BAKKERSTRAAT 3
Hate Lijn 11 t.o. Nation

FIRMA WED.
KAMERBEE

na, uit de „Encycl. van Ned.-Indië”, het oordeel Prof. van Eerde, den directeur van het Nederlandsche Museum te hebben aangehaald: rijkst voorzien is 's Rijks Ethnografisch Museum te Leiden; het meest overzichtelijk het museum „Prins Hendrik” te Rotterdam”, doet Sn. de vraag (No. 3): „Is dit thans, na een jaar, nog juist?”

Ook ter beantwoording hiervan kunnen wij heer Sn., den tot oordeelen deskundig bevoegd niet beter aanraden, dan zelf een kijkje ter plaatse gaan nemen.

Wij zouden meenen, dat, wat den rijkdom ethnografica betreft, Leiden, dat zooveel ouder zeker nog wel den voorrang zal hebben, al zulk's moeilijk te vergelijken, zoolang Leiden niet beschikt over even ruime als doelmatige toonstellings-ruimten. Als eenmaal het oud Aeneas-misch ziekenhuis tot Museum zal zijn omgebouwd, zal men beter kunnen vergelijken. Concurrentie ook in deze zeker geen kwaad doen. Intusschen zullen zoowel Amsterdam als Leiden stellig voortgetrokken hebben van Rotterdams loffelijk voortgaan op het punt van overzichtelijk tentoonstelling.

Toch zijn wij 't met den heer P. Enserink die in een onlangs verschenen „Haarlemsch Kamerboekje”, waarop wij spoedig terug hopen te komen o.a. over de opstelling in het Nederlandsche Museum schrijft:

„Wanneer een zekere schifting zal worden gemaakt tusschen voorwerpen met een

ethnografisch karakter en die van kunst- waarde, dan zal de artistieke beteekenis meer naar voren treden en daardoor de waardeering kunnen vinden, welke zij zoo ten volle verdient.

„Van groot belang zal hierbij zijn het inrichten van een afzonderlijke zaal voor groep- tentoonstellingen, waar voorwerpen van een- zelfde categorie worden samengebracht, alles verduidelijkt door bijschriften bij ieder voor- werp, en het maken van beknopte catalogi, die, evenals de door den heer Rouffaer samenge- stelde¹⁾, een blijvende waarde kunnen hebben.

„Bij het rangschikken van heterogene voor- werpen in vitrines komen deze niet ten volle tot hun recht. In het bijzonder gaat de textiel- kunst schuil, wanneer op doeken voorwerpen worden geëtaleerd.”

Men mag hierbij echter niet vergeten, dat 't hier gaat om een ethnografisch en niet om een kunst- verheid-museum.

Ten slotte zal de schrijver van den „Vden Gids” venals wij den „vriend, die mij mijn feilen toont” dankbaar zijn voor de juiste aanhaling, met nauw- enrige vermelding van plaats van herkomst, der richtregelen van Prof. Veth.

Javaansche „Kunstavond” door het Gezelschap „Ardjoeno”.

Bovengenoemde heer Sn.'s opmerking: „citeeren op gewoone wijze verkeerd af”, bracht ons in herin- dering hoe vaak ook gezondigd wordt, door slechts gedeeltelijk aanhalen van andermans woorden en evenvallig viel ons oog juist op een artikel in „De roene Amsterdammer” van 8 dezer, getiteld „Oost en West”, door Mr. H. G. Koster geschreven, waarin deze als inleiding tot zijn bespreking van J. Ko- ning's roman, „Het verloren Land”, waaraan wij ook spoedig aandacht hopen te kunnen geven, zegt:

„Jacob van Lennep heeft in zijn alleraardigst citatenboekje geschreven, dat de meeste cita- ten gebruikt worden lijnrecht in strijd met de bedoeling van de schrijvers, aan wie ze werden ontleend. In hoogste mate geldt dit van Kip- ling's refreintje:

*East is East and West is West
And never the twain will meet,*

want deze versregels worden onmiddellijk ge- volgd door twee andere, die aldus luiden:

*But there is neither East nor West, Border
[nor Breed nor Birth,
Where two strong men stand face to face,
[tho' they come from the ends of the earth.*

„De bedoeling van den dichter is dus juist het omgekeerde van hetgeen de citeerders (van alleen de twee eerste regels) meenen.

„Want de bedoeling is deze: hoe ver Oost en West uit elkaar liggen, er zijn geen grenzen van beschaving, noch van geboorte als twee sterke menschen van aangezicht tot aange- zicht tegenover elkaar staan.”

Men zou die bedoeling ook zoo kunnen uitdruk- ken: Het is wel degelijk mogelijk, dat Oost en West wederzijdsche waardeering naderen (meet), indien zowel de Westering als de Ooster- ling als sterke, zelfstandige persoonlijkheden naar van nabij grondig willen leeren kennen en waardeeren.

In verband hiermede juichen wij uitvoeringen, als die j.l. Zondagavond door het Javaansche Gezel- schap „Ardjoeno” in Pulchri Studio gegeven, van waarde toe.

Hoewel deze muziek en dans in de verste verte niet te vergelijken is met de zoo indrukwekkende, gepoetste kunst aan de hoven van Midden- Oost, geven zij, als uiting van volkskunst, den West- lingen toch een kijkje in de levensopvatting van de groote hoop der Javanen.

De van Boeatan geleende Salendro-gamelan-in- strumenten verspreiden, zelfs als maar een zestal daarvan, in een niet al te groote zaal, veel te fersch en rauw bespeeld worden, toch een sonoor, rhyth- misch geluid, dat vermengd met de hooggalmende Javaansche zangtonen van achter de schermen, medelijkt een Oostersche sfeer schiep, welke de door een paar leerlingen der Haagsche teekenakademie geschreeuwend felle kleuren geschilderde pendopo- linnen niet noodig had om indruk te maken. In- zake de decoratieve gamelan-instrumenten en vooral de typische dans-figuren en -standen komen een rustig effen achtergrond veel beter tot recht.

Het eerste optreden van een als mannelijk danser geleed zevenjarig meisje, kon ons al evenmin be- waken als de ronggeng-dans. Wij hoorden de op- merking maken, dat „eenvoud de grootste bekoring van was”, maar zelfs dien indruk kregen we er van; ons leek het kind een ingebeeld dwerg- meisje, dat een aangeleerd kunstsje moest ver- toonen. De vorstenlandsche dansopleiding van jonge meisjes tot Serimpie- en Bedojo-danseres,

bedoeld worden die voor de groepentoonstellingen „Oost en West”, later „Boeatan”. — Red.

aan de *Krido Bekso Wiromo* (dansschool) te Djocdja, geeft heel iets anders te zien!

Wij zijn het eens met H(enri) B(orel), die in zijn critiek in het Maandagavondblad van „Het Vader- land” o.m. schrijft:

„Het glanspunt van den avond was de voor- dracht van een Javaansch-Hindoische legende, „Ardjoena en Rahwana”, door Raden Hardjo- diringgo. Terwijl, bijna onhoorbaar zacht, als uit ijler sferen er ver achter, de gamelan een wonderlijke begeleidende muziek bleef laten opdroomen, droeg deze kunstenaar de legende voor van Ardjoena's strijd tegen den koning der Raksasa's (demonen) ter verlossing der goden. Hoewel de intonatie van zijn stem nu en dan veel te hoog falset was (een eigenschap van alle Oostersche vertellers en spelers) en de klemtonen wel eens verkeerd waren, droeg hij deze legende voor met een meesterschap van kostbaar, nobel gebaar, telkens van toon en houding en stijl veranderend bij elk ander sprekend personage, en met een suggestie van statige beelden daarin, zóó wonderschoon en met zulke superbe plastic er bij, dat hier het hoogste van voordracht- en zelfs van tooneel- speelkunst werd bereikt. Vooral daár, waar hij Ardjoena uitbeeldde, was het van een zeer ver- heven schoonheid.

„Hoe diezelfde kunstenaar, na de pauze, Mul- tatuli's „Saïdjah en Adinda” kon voordragen op zulk een jammerenden declamatie-toon, met zulk veel te hoog opgedreven valsche pathos, en zulk overdreven gebaar en gespring en ge- schreeuw er bij, is mij een raadsel. Het was van 't begin tot het einde er glad naast en niet om aan te hooren, noch aan te zien.”

„Na de zoo prachtig voorgedragen legende voerde de voordrager zelf, als Ardjoena, met twee andere spelers (één als Ardjoena's onaf- scheidelijke dienaar Petroek en één²⁾ als de Raksasa Rahwana), een strijdans uit, die een zeer mooi besluit er van was.”

Ook de *Pentjak* (Javaansche zelfverdediging, als gestyleerd gerecht) en de potsierlijke *Masker- Clowndans*, na de pauze, waren zeer typisch.

²⁾ Zou 't als parodie bedoeld zijn op Royaards decla- matie van diezelfde Javaansche schets?? Stellig heeft Douwes Dekker nimmer kunnen droomen, dat zijn werk door een Javaan zou worden weergegeven!

³⁾ Raden Soedjono, den reeds jarenlang hier studee- renden zoon van wij en den Javaanschen Arts te Madioen.

Persoverzicht uit de Ind. Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Volkentond en koloniën.

Ned.-Indië ontving den laatsten tijd op ietwat on- verhoedsche wijze attentie van bureaux en confere- renties in Genève; men sprak over de *poenale sanctie*, straks komt het *opium-onderzoek*, men behandelde de *dubbele belasting* en thans komt *M. Thomas*, de directeur-generaal van het Bureau du Travail te Genève, zelf in Indië. Meer malen bleek, dat het met de *kennis* van Ned.-Indië te Genève droevig gesteld was. Nochtans komt het *De Loc.* (6/11) voor, dat er geen aanleiding is tot ontstemming, en nog minder tot eenig verzet. Er moet natuurlijk voor gewaakt worden, dat eeniger- lei bureau zich eenigerlei controleerende of zelfs maar enquêteerende bevoegdheid toemeet, in strijd met onze reellen. Maar dit vaststaand, dient men te bedenken, dat nu eenmaal het koloniale vraag- stuk geleidelijk een internationale zaak gaat wor- den, en dat het even gemakkelijk is om de inter- nationale belangstelling in goed banen te leiden en Ned.-Indië ten voordeel te doen strekken, als moeilijk om er aan te ontkomen. *Wij hebben in Indië niets te verbergen*. Integendeel, als bezoekers van Genève eenmaal in Indië zijn, weten wij dat een vergelijking met ieder ander koloniaal gebied altijd in ons voordeel uitvalt. Oppositie tegen die belangstelling zou kwaad stichten; aanmoediging ervan kan Indië slechts ten goede komen. Het was daarom juist gezien, dat de Indische Regeering *M. Thomas* zelf tot een bezoek uitnoodigde. Want het is niet moeilijk Genève en de wereld te over- tuigen, dat Nederland Indië goed beheert, *omdat men daartoe slechts de feiten behoeft te doen spreken*. Als men het goed recht van die belang- stelling in twijfel trekt, sticht men tevens twijfel aan die waarheid; doch als men het nut en het recht dier internationale belangstelling zelf voor- opstelt, kan dit den goeden naam en het prestige van Nederland als koloniale mogendheid slechts ten goede komen.

De Loc. schrijft over „De Volkenbond” (7/11, Prof. dr. J. de Louter); „Hoover's verkiezing” (8/11) en „Het Verre Oosten” (blz. 55), het *Bat. Nwsbl.* over „Japan” (8 en 10/11, 3de bl.), de *Delif. Crt.* over „De Poenale Sanctie” (12, 14 en 15/11)

en het *Soer. Hbl.* over „Zes jaren fascistisch re- gime” (7/11, uit Rome), „De Br.-Ind. Regeering en de Provinciale Gouvernemenen” (8/11) en „Japan en de boycot in China” (8/11).

Het Rassenprobleem.

In onzen tijd is het blanke ras nog heerschend in de wereld, en de vraag is niet zoozeer, aan welk der andere rassen het de leidende positie zal moe- ten afstaan, maar of het die positie zal moeten af- staan. Volgens *Dr. H. A. van Andel* (*De Loc.* 5, 6 en 7/11) is het duidelijk dat, indien er beweging komt in de massa's, noch de Britsche, noch de Hollandse heerschappij zich zullen kunnen hand- haven. En indien dit, militair gesproken, wel mo- gelijk mocht zijn, dan is het nog de vraag, of het in de praktijk wel mogelijk wezen zal. In oude tijden mocht men alleen rekenen met de macht, thans is er een andere geest in de wereld. „Macht” is niet meer synoniem met „recht”. Men moge dit zwakheid noemen of men moge dit toeschrijven aan een zuiverder werking van het menschelijk geweten, in elk geval verdraagt thans de wereld de ongenadige methoden van het verleden niet meer; ze zijn voor goed voorbijgegaan. Als generaal Dyel met niets ontziend geweld een volksmenigte uit- eenjaagt in Br.-Indië, als de Franschen op bloe- dige wijze een oproer onder de Drusen dempen, gaat er een golf van verontwaardiging door de wereld. Dan worden de betrokken regeeringen door de wereldpers, waarin het wereldgeweten spreekt, ter verantwoording geroepen. De geweld- methoden hebben in onzen tijd afgedaan. Algemeen wordt erkend, dat elk volk een zeker recht van meespreken heeft inzake zijn eigen bestuur. En de fundamenteen worden ondergraven van elk ge- zag, dat niet overeenstemt met het volksgeweten. De verhouding der rassen is een nieuwe phase ingetreden: het machtsvraagstuk is geworden tot een ethisch vraagstuk. *Alom wordt erkend, dat een regeering over een volk onrechtmatig is, indien die regeering niet tot heil van dat volk strekt*. De uit- buitingspolitiek van vroeger jaren is ondermijnd door een zedelijk oordeel. Zooals de paedagogiek de ouderlijke macht begrenst door de rechten der kinderen, zoo beperkt het wereldgeweten de macht der heerschende volken door de rechten der ge- regeerde volken. En al zal het en op paedagogisch gebied en op volksrechtelijk gebied ten zeerste ge- raden zijn, niet in slappe sentimentaliteit en dwaas ethicisme te vervallen, het goed recht van die rechtsbegrenzing dient toch erkend te worden. En zelfs wie niet haar recht zou willen erkennen, om- dat hij alleen met de „macht” wil rekenen, ziet zich toch verplicht rekening te houden met de „macht” dezer richting, die de publieke opinie voor zich heeft gewonnen, en door die publieke opinie „macht” oefent in de wereld van onzen tijd.

Voor allen, die erkennen, dat het rassenvraag- stuk een steeds voornamere plaats in de wereld op- eischt, en dat de toekomstige wereldvrede en ook de vreedzame ontwikkeling van Ned.-Indië afhan- gen van een verzoening der rassen-teenstellingen, ligt hier een dubbele taak — zoo besluit de schr. Allereerst de taak om die verzoening persoonlijk te beorderen. Wie een ander volk b'vriend wil waarden, zal het moeten kennen, zijn waarde moeten kennen. Wie een ander niet kent in zijn aard en levensbeschouwing en levensmanier, kwetst dikwijls onbedoeld, botst zonder eenige noodzaak. Onkunde leidt tot noodloos verwijde- ring. En een goede, sympathieke gemeenschap is niet mogelijk zonder behoorlijke kennis van de taak. Behalve de persoonlijke ligt hier ook een gemeenschappelijke taak: Welgeorganiseerd over- leg, systematische studie zal krachtig kunnen mee- helpen om het rassenvraagstuk tot een goede op- lossing te brengen. Hoe belangrijk en noodig het ook zij, dat de Volken van het Westen onderling in goede harmonie leeren leven, nóg belangrijker en nóg noodiger is, dat de rassen tot overeenstem- ming en samenwerking komen. De wereldvrede wordt nu eenmaal door de wereldverhoudingen bepaald.

Wij verwijzen naar het *Soer. Hbl.* (6/11, 3de bl. „Hollandsche dwaasheid”, Z.) en *De Loc.* (7/11 „Een verwijt”).

Theorie en praktijk.

Er wordt — zegt Z. in het *Soer. Hbl.* (9/11) — vooral door hen die min of meer links zijn georiën- teerd, steeds geageerd tegen de *heerendiensten*, welke in een deel der Buitengewesten nog in zwang zijn. De „Tijdgeest” wordt dan altijd uitgespeeld, en dus heeft het oordeel der mannen van de praktijk maar te zwijgen. En zeker willen de bedillers er niet van weten, dat menig ambtenaar alleen door een goed gebruik van heerendiensten slaagde in het scheppen van werken, waarvan de gansche streek in hooge mate profiteert. Men denke bijv. aan den weg Kwandang-Gorontalo, waardoor de bootreis naar en van laatstgenoemde plaats met eenige dagen wordt verkort; duizenden profiteren van die kolossale bekorting. Het eiland *Celebes* eigent zich vooral voor „doorsteken”, d.w.z.: het maken van dwarswegen door enkele schiereilan- den, waardoor de lange rondvaart zeer wordt be-

kort. Hier en daar kunnen die „doorsteken” zelfs het karakter van het verkeer geheel doen veranderen. Dan: zij de heerdiensten — een veel te weinig gewaardeerde instelling voor primitieve streken, waar geen koelstand is en van eene geluushouding eigenlijk nog geen sprake kan zijn — kan men op Celebes en elders wegen aanleggen, welke voor de ontwikkeling van het land van immens belang moeten worden geacht. Dat is de gouden praktijk. En de bestuursambtenaar, die aldus werkt, zorgt er voor dat de heerdienstplichtigen dagelijks hun rijst krijgen; en voor iedere 5 K.M. afstand waarop zij moeten werken van hun woonplaats, trekt hij één uur werken af. Hij weet hoe hij de menschen senang moet maken, en nu en dan zendt hij naar het heerdienstkamp een flink pak sigaretten „Tjap Telor”, zoodat ieder ventje daarvan een doos krijgt. En tegen dat hun werk is afgelopen laat hij een karbouw slachten, zoodat ieder zijn aandeel in het vleesch naar huis kan dragen — in die streken eene delicatessen — en moeder de vrouw daar ook wat van krijgt. Zoo werkt men met tevredenheid, en het land groeit en wijzigt zich als de goede weg er is. Z. hoopt dat de nuttige instelling der heerdiensten in de streken met primitieve toestanden nog vele jaren bestendig moge blijven. Het is dwaasheid te denken aan eene confectiepolitiek voor gebieden, welke elkaar in ontwikkeling eeuwen misloopen.

De *Sum. Post* (12/11) bespreekt „Kolonisatie”, de *Deli Crt.* (17/11) „Kampongontwikkeling” ter *Sum. s Oostkust*, het *Soer. Hbl.* „Het hoofdgeldvraagstuk in Djokjakarta” (8/11) en een „Nieuwe Doel-Belasting” (7/11, 3de bl. Z.).

De Indische luchtdienst. Het autotransport.

Het was den 6den Nov. druk op het vliegveld *Tjililitan* (bij Weltevreden). Om 3 u. 40 n.m. arriveerde Koppen met zijn H.N.A.F.A uit *Bandoeng*, waar hij om 3 uur vertrokken was. Er waren acht passagiers aan boord, die allen zeer voldaan waren over den tocht. In het Restaurant zaten intusschen acht nieuwe passagiers te wachten, om met Koppen de terugreis te aanvaarden. De animo is dus groot genoeg — constateert de *Java-Bode* (7 en 10/11) — en als het zoo doorgaat, heeft de burgerluchtvaart in Indië een zeer goede toekomst. Om half vijf startte Koppen weer voor *Bandoeng*, met acht passagiers aan boord en de post. Op dat moment landde de H.N.A.F.B, komende van *Semarang*, en weer een oogenblik later daalde de H.N.A.E.N uit de richting *Bandoeng*, het postvliegtuig voor *Holland*, dat 7 Nov. om 6 uur 's morgens naar patria is vertrokken. Even vóór vijven kwam het vliegtuig van *Frank Hurley*, de „*Spirit of Australië*”, in zicht. De aviateur was voornemens in vier weken van *Melbourne* naar *Londen* te vliegen. Op het vliegerterrein werd hij welkom geheeten door den vertegenwoordiger van den Britschen Consul-Generaal en ook door kolonel *Manikus*, namens den vlootvoogd. Het vliegtuig, een zuster-vliegtuig van *Lindbergh's „Spirit of St. Louis”*, is van belangrijk kleinere afmetingen dan onze drie-motorige *Fokkers*, doch het behoeft ook slechts aan drie personen plaats te bieden. Gedurende zijn tocht van *Melbourne* tot *Weltevreden* had Mr. *Hurley* geen enkele moeilijkheid ondervonden, behalve op het vliegveld te *Soerabaja*. De landing verliep daar uitstekend, maar in het opstijgen werd hij ten eerste belemmerd door den buitengewoon drassigen bodem, waarvan hij bijna niet los kon komen. Over het vliegveld te *Tjililitan* was hij vol lof, en met belangstelling informeerde hij naar den toestand van de vliegerterreinen te *Medan*, *Penang* en *Victoria-Point*. Hij wist nog niet met zekerheid, welke van deze plaatsen het eindpunt zou zijn van de volgende etappe, en verklaarde alleen, dat hij een zoo groot mogelijken afstand wenschte af te leggen. De afstand *Weltevreden—Victoria-Point* (de Zuidelijkste punt van *Burma*) is ongeveer vier maal zoo groot als de route *Batavia-Soerabaja*.

Het Kantoor voor het Reiswezen heeft een nieuwe regeling ontworpen voor het gebruik van automobielen door gouvernementsambtenaren. Wordt deze ontwerp-regeling werkelijkheid, dan zullen de ambtenaren in de toekomst niet meer hun eigen, door renteloos voorschot aangeschafte auto, houden, maar voor dienstgebruik van het gouvernement een auto in bruikleen ontvangen. Van 807 automobielen van gouvernementsambtenaren heeft het Reiswezen de merken geregistreerd. De voornaamste van deze 51 merken zijn: *Chevrolet* 187, *Fiat* 98, *Ford* 90, *Dodge* 79, *Buick* 46, *Overland* 41, *Essex* 34 en *Rugby* 25. De *Ford*-organisatie beschikt thans tot in de diepste binnenlanden over ateliers en reservedeelen. Andere fabrieken met de *Fiat* aan de spits, volgen hierin na. Geen enkele der andere groote fabrieken kan in dit opzicht echter tegen de *Ford*-organisatie op, zelfs niet de *Chevrolet*, de wagen die in Indië thans het meest in gebruik is. Het ontwerp heeft veel critiek, o.a. van het *Bat. Nwsbl.* (9, 10 en 12/11) en *Soer. Hbl.* (2 en 3/11, 3de bl. Z.), doch de heer *Z(entgraaff)* moet erkennen dat de nieuwe regeling met groote des-

kundigheid is ontworpen en veel billijker uitkomt dan de bestaande, terwijl ook een einde kan worden gemaakt aan de toekenning van allerlei vaste reistoelagen. Bovendien komt zij tegemoet aan de diverse gegronde of ongegronde bezwaren der ambtenaren.

Efficiency van den Overheidsdienst.

Het voorstel van de Regeering om een bezuinigingsdictator (den vroegeren Directeur van Financiën, den heer *Bodenhausen*) te laten uitkomen om gedurende een paar jaren de personeelsformatie, alsmede de gansche wijze van werken van de Overheidsdiensten onder de loupe te nemen, heeft niet alleen belangstelling maar ook sensatie gewekt. Belangstelling vanwege de omstandigheid dat — aldus *De Sum. Post* (13/11) — vrijwel iedereen in Indië ervan overtuigd schijnt dat er te veel ambtenaren zijn, en sensatie vanwege de overtuiging, dat een bezuinigingsdictator gewoonlijk niet komt om meer ambtenaren aan te stellen, maar zoo eenigszins mogelijk een zeker percentage te doen afvloeien. Het blad geloofde dat een poging om aan het aantal ambtenaren paal en perk te stellen, een wanhopige en hopelooze taak beteekent. In de Buitengewesten zijn talloze functies, die te veel zijn voor één man, maar aanvulling wordt niet verkregen ondanks vele vertoogen; de „formatie” op *Java* ziet men echter onafgebroken groeien. Met de organisatie, met de efficiency van den openbaren dienst is echter stellig wel iets te bereiken, meent het blad. Kan zoodanig niet aan het aantal ambtenaren worden getornd, uitbreiding kan althans worden voorkomen, hetgeen al een heel ding zou zijn. Op deze wijze zou met een onderzoek nog wel iets en zelfs veel bereikt kunnen worden.

Wij vestigen de aandacht op het *Soer. Hbl.* (8/11, 3de bl. „Bezwaren der bestuurshervorming”, Z.; 27/10, 3de bl. „Waar 't geld blijft”, Z.), de *Deli Crt.* (12/11 „Over de bezuiniging”), het *Bat. Nwsbl.* (7/11 „Overheid en Efficiency”, ir. L. J. de Ven) en de *Java-Bode* (12/11 „De taak van den Dienst der Volksgezondheid”).

Exploratie-werk in het Gajo-land.

De oud-kapitein *P. W. F. Kaniess* vertelt in *De Loc.* (5/11) van het *Gajo-land*, bekend door den tocht van overste *Van Daalen* in 1904, de communistische bewegingen in *Blang-Kedjeren* in 1926 en den opstand der leprozen kbrtgeleden. Schr. vertelt thans iets anders van dit mooie bergland, iets dat van vooruitgang en economische ontwikkeling getuigt. In het Noordelijke gedeelte, het gebied van *Takingean* met zijn *Laut Tawar*, en in het Zuidelijke gedeelte, het gebied van *Koeta Tjané*, zijn auto-wegen voor het verkeer geopend. In beide streken is in de laatste jaren een opbloei van belang waar te nemen. Alles heeft een ander aspect gekregen. Waar vroeger armoedig gekleede *Gajoers* in schunnige, vieze dekens gehuld langs steile bergpaadjes en langs omwegen, bevreesd voor aanvallen in vijandig gezinde landschappen van *Atjeh's* kustland, naar de kustplaatsen in vijf of zes zware dagmarschen afzakten om zout in te kopen, daar tuffen nu met betrekkelijk goed gekleede *Gajo's* bezette autobussen heen en weer en vullen het vroeger zoo monotone aspect van het bergland met vroolijk vertier. De inheemsche bevolking is gewillig op de cultuur-ondernemingen te werken, zij het dan ook overeenkomstig hun wijze en aard. Vrij uitgestrekte woeste gronden zijn reeds in cultuur gebracht (koffie, vezel en tabak).

Erratum.

„Kol. Wkbl.” d.d. 13 Dec., blz. 595, 1ste art. slot, te lezen: „Japan-ophobie”.

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.

Inheemsch bedrijfsleven op Sumatra.

Uit de *Pemoeda Soematera*, orgaan van den *Jong-Sumatranen-Bond* ontleenen wij het volgende van de hand van *Soetan Goenoeng Moelia*.

Schrijver begint na zijn inleiding, die verder niet ter zake doet, met te wijzen op het verschijnsel dat de Buitengewesten in den laatsten tijd in vergelijking met *Java* zeer sterk zijn vooruitgegaan, dank zij den overvloed van gronden, mindere bevolkingsdichtheid en de afwezigheid van sociale factoren als geringe kapitaalcracht, spaarzin, communaal bezit enz., die op *Java* juist in hooge mate economische ontwikkeling van eenige beteekenis belemmeren.

Aan de hand van de cijfers der in- en uitvoerstatistieken over 1925 (die over 1926 konden nog niet benut worden), waaruit schrijver bij benadering het aandeel van *Sumatra* vaststelt, toont hij aan de groote beteekenis die de inheemsche volkshuishouding in *Sumatra* voor den handelsbalans van *Ned.-Indië* heeft.

Inderdaad — gaat schrijver voort — mag gesproken worden van economische prestaties die

hebben bijgedragen tot de huidige gunstige economische positie van *Sumatra* en welke tevens meening logenstraffen als zou de bevolking in algemeen de eigenschappen tot economische plooiing missen. Dat wij van onverdachte steun vinden in deze visie, stemt ongetwijfeld verheuging. Immers de President van de *Java-Bank* schreef in zijn laatste verslag dat door uitbreiding van de Europeesche cultures, niet het minst door de activiteit der bevolking in *Sumatra* een nieuw tijdperk van economisch bloei wordt ingeluid.

Een eenigszins critische beschouwing van geen zich thans in het economisch leven van *Sumatra* voltrekt, plaatst ons dadelijk voor tal van problemen, die om oplossing vragen. Het zou indaard ver buiten het bestek van dit artikel liggen indien wij hier op de voornaamste zouden ingaan. Slechts in het kort zal getracht worden de mate van lijkeheid van de organisatie van het inheemsch bedrijfsleven onder de oogen te zien.

De fase dat volkshuisvesting besloten ligt binnen de enge grenzen van voedselbouw en voedselziening in eigen of plaatselijke behoeften, is het algemeen gesproken door de bevolking *Sumatra* gepasseerd. Door de toenemende bevoering van den landbouw op den grondslag van geld en geldelijke winst en de vraag naar exportproducten wordt de volkshuishouding betrokken bij het wereldhandelsverkeer. Het bedenkelijk is nu dat dit niet uitgegaan is van een goed georganiseerd bedrijfsleven, maar dat die ontwikkeling in zekeren zin is te voorschijn geroepen constellaties op de wereldmarkt. Dit geeft aan cultures van exportgewassen in tegenstelling den sawahbouw een onzeker en speculatief karakter.

Van zelf dient dus de aandacht gevestigd te worden op de wenschelijkheid om het inheemsch bedrijfsleven voor zoover het zich bezig houdt met de teelt en de productie van en den handel in, in bedoelde gewassen van de wereldmarkt, op hechtere economische en financieele basis te binden. Niet expansie, opvoering van productie, maar meer profiteeren van bepaalde conjuncturen, aanpassing aan de plaatselijke omstandigheden en zelfhandhaving. Men ziet b.v. bij rubberbereiding de meest primitieve werkwijze hoewel men in staat is een handmangel te koop zelfs een eenvoudige machine. De coöperatieve rubberfabriek te *Tjempaka* (*Palembang*) moet worden gesloten, omdat de deelgenooten vuile ber verkozen boven kwaliteitsproduct.

Ditselfde geldt ten aanzien van de intensivering van de cultuurmethode. Aangezien er overvloed aan geschikte gronden, zoekt men het in de breedte. Aan onderhoud, kwaliteit van het plantmateriaal, plantverband enz. laat men zich weinig of niet gelegen liggen. In dit opzicht beantwoordt zij niet aan den eisch van een geregeld bedrijf, regelmatig terugkerende kosten. Nu geef ik de lijst toe dat hierin juist het geheim en de kracht van deze cultures liggen en men daarom bij de oordeeling daarvan met betrekking tot de inheemsche bevolking een anderen maatstaf moet opstellen, maar op deze hoogte kan de cultuur blijven, omdat nu reeds door de boschpolitiek der Regeering in het tekort aan arbeidskrachten belemmerende factoren voor een extensieve bouw zich in toenemende mate laten gevoelen.

Aanwijzingen voor verbeterde opvattingen echter reeds talrijk. Opmerkelijk is daarbij waardeering van Westersche technische middelen. In vele streken ziet men eigenaars van rubbertuinen in het bezit van rubbermachines, geleverd door eenvoudige motoren. In rijstpellerij wordt gebruik gemaakt van hullers, ook bij doppen van koffiebossen. Hier en daar ziet men eenvoudige installaties om klapperolie te persen sereholie te distilleeren. Deze kleinindustrie die in *Europa* b.v. de huisindustrie heeft tergedrongen, belooft op dit gebied een wijd perspectief. Ik leg den nadruk op dit gebied, omdat de weefnijverheid of andere industrieën, op *Sumatra* nooit loonend van deze technische middelen gebruik kunnen maken.

Meer en meer wordt behoefte gevoeld aan verlichting over zaadselectie, bemesting, bestrijding van ziekten en zelfs verkoop van het product. Het is noodig dat aan de toekomstige planters kennis wordt bijgebracht van eenvoudige bedrijfsmethoden, bedrijfsinrichting, selectie, verkoopsystemen. Geen noodloze theoretische kennis, maar b.v. den trant van die, welke door de z.g. bedrijfscholen beoogd wordt.

Daarnaast bestaat de behoefte aan technische krachten, die in staat zijn eenvoudige motoren bedienen en te herstellen. Hoeveel kapitaal dagelijks niet verloren door gebrek aan technische kennis bij het toenemende autoverkeer op *Sumatra*. Het mag niet voorkomen dat b.v. op het draaktraject *Fort de Kock—Pematang Siantar* maar een autoreparatiewerkplaats is en dat bij defect een rijsthuller ergens in *Mandailing*, een monteur

Fort de Kock moet worden gehaald. Gelukkig bestaan thans cursussen welke met deze bijzondere hooften rekening houden (z.g. chauffeurscursussen) aan enkele ambachtsscholen. Meerdere zijn in voorbereiding.

Het spreekt vanzelf dat bij de groote winsten, behaald zijn met de uitvoerproducten, kapitaalvorming op groote schaal plaats vindt. De meermengte dat eer het tegendeel het geval is, blijkt ongetwijfeld te zijn. Een groot deel van de winsten wordt uitgelegd in den vorm van kapitaalgoederen, huizen en gronden, een ander deel bewaard in den vorm van sieraden, specie en bankpapier.

Het kapitaal wordt dus niet gestoken in andere, "vrijwillige" ondernemingen, maar wordt uitsluitend in huis bewaard of aangewend als productiemiddel. Belegging op korten of langen termijn schijnt de meeste plaats te hebben. (Schrijver maakt dit daarna duidelijk door cijfers te geven over de spaargelden van Inlanders bij de afdelingsbanken, die in verhouding met de uitvoerwaarde van de rubber alleen, slechts een nietig bedrag aanwijzen).

Door het zeer sterk ontwikkeld individualiteitsgevoel van den Sumatraan behooren pogingen om coöperatieve vereenigingen op te richten, wel tot een mislukking en blijkens de ervaring teleurstellende zijn. Hoogstens zou men zich voorloopig kunnen beperken tot de aanmoediging van coöperatie in een associatieve vorm, b.v. op het gebied van productie en opkoop. Men concentreert daartoe zijn eigen product ter bewerking in een gemeenschappelijke bereidingsfabriek of roept een centrale organisatie in het leven tot verkoop op de wereldmarkt van die producten, doch steeds met behoud van eigen zelfstandigheid. Bij het zoeken van den financieelen grondslag van een inheemsch bedrijfsleven kan m.i. voorloopig nog alleen worden uitgegaan van de kapitaalvorming bij die groepen der bevolking die daarbij zelf een rol spelen. Aangezien het overschot van kapitaal, gelijk boven is gebleken, niet bij de banken wordt belegd, aan den anderen kant de creditbehoefte niet groot is, schijnt mij in de naaste toekomst de veiligste weg toe dat in de eerste plaats gestreefd worde naar de ontplooiing van eigen kunnen, dat uit den aard der zaak bestaansrecht blijft en niet naar de vorming van organisaties, welke in de practijk tot mistukking zullen leiden.

In dit streven ligt een schoone taak weggelegd voor onze intellectueelen, die, nadat zij zich verzuimd zullen hebben gemaakt met de eischen van een modern georganiseerd bedrijfsleven, op dit gebied de synthese zullen leggen tusschen de enge individualistische opvattingen van den Sumatraan en de idee eener groote Sumatraansche gemeenschap, om op deze wijze te geraken tot de uitschakeling van de leidende uitheemsche functie in het economische leven van dat eiland.

Koloniale politiek.

Dr. Abdul Rivai geeft in de *Bintang Timoer* van November nog een laatste beschouwing over de koloniale politiek. Hij is van oordeel dat deze nimmer een associatiepolitiek kan worden, want dat de verlangens van Europeanen en Inlanders te zeer met elkaar in strijd zijn. Wanneer een intellectueel dan tot hem zegt dat de Europeanen de Inlanders den duur wel zullen waardeeren als werkluchters en dat hij teyreden is met zijn betrekking, dan doet dit egoïsme. Schrijver stelt tegenover elkaar hoe koloniale politiek den nationalist ziet en hoe deze de koloniale politiek beoordeelt en constateert dat deze laatste er zelf de schuld aan is dat men niet meer wantrouwt.

De West-Indische Gids.

De Dec.-afl. opent met een fraai portret van den nieuwen Gouverneur van Curaçao, Ir. L. A. Fruytier. — Onder het opschrift „Kunnen wij dat zelf doen?“, wijst de hr. Tj. Pyttersen op den steeds toenemenden invoer van mais in Suriname en vraagt dit „ontzettende kwantum“ (in 1927 bedroeg de invoer 1.383.774 tonnen, een waarde vertegenwoordigend van f 116.807.000) niet voor een groot deel het land zelf zou gewonnen kunnen worden, indien het bodem en klimaat zich bijzonder goed voor deze cultuur leenen. In dit verband brengt de kwestie der Europeesche emigratie van Suriname weder naar voren, waarbij hij zich aansluit aan de zijde van Dr. Lens, die — ook blijvend zijn artikelen in het *Kol. Weekbl.* — daarvan overtuigd voorstander is. — De hr. F. Greiff geeft het vervolg van zijne in de Maart-afl. verschenen beschouwingen over „Het Suriname-probleem“, waarin de schr. eenige zaken aanroert, die kunnen strekken tot verheffing van den economischen toestand van Suriname. — De hr. Staal geeft verder een interessante Sur. schets, getiteld: „De maan stond verkeerd“. — De hr. W. Menkman maakt eenige opmerkingen aan de hand van de Surinaamsche begroting voor 1929.

— Ten slotte bevat deze afl. een staatje, aantoonende de productie van Suriname over de laatste 16 jaren, en een literatuur-opgave met betrekking op de West-Indiën.

De Indische Gids.

De hr. J. A. Loebër Jr. opent de Dec. afl. met eene verhandeling over de „Soempitan“ (blaasroer) in Indonesië en in Vlaanderen, een onderwerp reeds eerder door schr. behandeld, o.a. in ons *Kol. Weekbl.* en in *Ned.-Indië Oud en Nieuw*. — De oud-voorzitter van het Nederlandsch-Indonesisch Verbond (de toevoeging: van Jongeren-Organisaties heeft de vereeniging kort geleden laten vervallen) Mr. D. J. W. J. Kluyver stelt de vraag of het Verbond in den betrekkelijk korten tijd van zijn bestaan iets heeft bereikt; schr. meent die vraag volmondig bevestigend te mogen beantwoorden, wat men hem gaarne zal toegeven. — De hr. G. Nypels, hoofdredacteur van de *Ind. Gids* en oud-hoofddofficier van het Ned.-Ind. leger, schrijft een interessant artikel over het aandeel van den koloniaal in de geschiedenis van Ned.-Indië. Een welkome aanleiding voor schr. om er nogmaals op te wijzen hoe schrijnend onbillijk het is, dat de vóór 1920 gepensionneerden — zij die het vaderland dienden in een tijd toen van het Indisch leger zoo veel gevegd werd — in pensioen zijn achtergesteld bij hen die na dien tijd gepens. werden. — Mr. C. Rothe brengt aan de hand eener publicatie van het Centraal Kantoor voor de Statistiek te Weltevreden eenige opmerkelijke veranderingen naar voren met betrekking op den export van landbouwgewassen uit Ned.-Indië thans (d.w.z. in 1927) en eenige jaren geleden. — Een volgend opstel bevat bijzonderheden over het eilandje Miangas (of Palmas) ten Noorden van Celebes, dat door de Amerikanen was opgeëischt, in de meening dat het vroeger aan Spanje had toebehoord. Gelijk men weet is het geschil aan arbitrage onderworpen en ten voordeele van Nederland beslist; ook de bevolking is met die beslissing zeer ingenomen. — De artikelen-reeks dezer afn. inhoud rijkt af. eindigt met eene beschouwing van Mr. J. J. van Bolhuis over de besprekingen in de Tweede Kamer, gewijd aan de wijziging van de Indische Staatsregeling, in hoofdzaak wat betreft de samenstelling van den Volksraad.

Overigens bevatten de rubrieken *Varia*, *Revue van brochures*, *Buitenland*, *Koloniale literatuur* en *Wetenschap, kunst en industrie* veel wat afzonderlijke vermelding verdient, maar onze plaatsruimte laat dit niet toe.

De oud-gedienden van het Ned. Ind. leger.

In een bij de firma W. P. van Stockum te 's-Gravenhage verschenen, gedocumenteerde brochure bepleit de gep. generaal-majoor van het O.-I. leger K. van der Maaten, het goed recht der oud-gedienden van het Indische leger van vóór 1920, betreffende hunne thans reeds 9 jaren durende actie tot verkrijging van volledige gelijkstelling hunner pensioenen met die volgens de pensioens-schaal van 1920. In een voorafgaanden Open brief aan den Minister van Koloniën vestigt schr. de aandacht van Z.E. op den inhoud zijner brochure en hoopt dat Z.E. wel zijn aandacht zal willen schenken aan schr.'s klemmend betoog, hetwelk gaat om het recht van duizenden. „Of“ — vraagt de schr. — „zijn het nog maar eenige honderden? Dan, Excellentie, zouden er in die negen jaren honderden en honderden ten grave zijn gedaald, aan wie de Regeering het begane onrecht niet meer zou kunnen herstellen.“

Mr. Schumann over het boek van Colijn.

In de Nrs. van 3 en 10 Nov. van de *Ind. Post* wijdt Mr. W. M. G. Schumann eene uitvoerige beschouwing aan het boek van den heer H. Colijn, welke zeer de aandacht verdient, wijl de schr., als oud-voorzitter van den Volksraad, bij uitstek bevoegd mag worden geacht om zijn stem te doen hooren naast de vele die zich hebben uitgesproken. Mr. Schumann's slotsom luidt: Colijn heeft een boek geschreven dat zich zeer aangenaam laat lezen, doch het bevat, naast tal van juiste zij het ook niet nieuwe opmerkingen, veel onbezonskens en het is tot versterking van het vertrouwen van den Inlander in onze bedoelingen allerminst geschikt. Nu toch de *Ind. Post* is genoemd, zij gewezen op een belangrijk artikel in het Nr. van 10 Nov. over „De groote Indische zender bij Huizen“, door J. A. van Heurn. — Verder op eene beschouwing naar aanleiding der eeuwige aanvallen op de Europ. suikerindustrie op Java.

De varenflora van Suriname.

Door eene aankondiging in het *Aig. Landb. Weekbl.* v. Ned.-Indië worden we attent gemaakt op de verschijning van het navolgende werk: *The ferns of Surinam and of French and British Guyana*, by Dr. O. Posthumus. Vermoedend dat dit boek noch hier te lande noch in Suriname algemeen bekend is — de schrijver gaf het, te Malang, op eigen initiatief en risico uit — geven we hier enkele bijzonderheden over den inhoud, met als bron genoemd weekblad.

Tot op heden was het den in de hem omringende vegetatie belangstellende niet-vakbotanicus in Suriname vrijwel onmogelijk de namen der planten te leeren kennen, een eerste vereischte voor verdere studie. De in 1906 verschenen „Enumeration of the vascular plants of Surinam“ van de hand van Dr. A. A. Pulle, hoe verdienstelijk ook in haar soort, geeft uit den aard der zaak geen beschrijvingen of tabellen en kan dus voor herkenning der soorten niet benut worden. In 1911 verschenen van de hand van denzelfden schrijver het eerste gedeelte eener zakflora van Suriname, dat echter slechts een tabel der geslachten bevat, dus evenmin voor soortherkenning bruikbaar is, en daardoor den plantenliefhebber niet bevredigt. Evenwel, na 17 jaren zijn nog geen verdere afleveringen, de soorten beschrijvende, verschenen. Daarom is het een verblijdend feit, dat thans hulp gekomen is van een zijde, waarvan men die niet verwacht zou hebben. Dr. Posthumus heeft de gegevens over de varenflora van Suriname en Fransch en Engelsch Guyana tot een overzichtelijk geheel vereenigd.

Het boek bevat op bijna 200 blz. druks tabellen voor ± 350 varensoorten, waarvan er 190 in Suriname voorkomen. Van deze laatste zijn korte, doch duidelijke en steeds voldoende beschrijvingen en uitvoerige groeiplaatsen opgegeven, die te allen tijde controle mogelijk maken. De tabellen zijn zoodanig, dat iemand met elementaire botanische kennis zich er met vrucht van bedienen kan. Aan het einde van het boek geeft de schr. een aantal algemeene opmerkingen, die voor den plantengeograaf van interesse zijn.

Het werk is ook te bekomen bij C. A. Backer te Pasoeroean en kost f 5.25.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 19 (3 Nov.). Jute in Bengalen. Cultuur, industrie en handel in 1926—1927, door P. — Eenige opmerkingen over zaadwinning bij *Mimosa Invisa* in Deli, door Dr. J. Kuyper. — Sclerotiumziekten en hare bestrijding, door Mej. Dr. C. M. Doyer. — Klein landbouw. Vaste planten in de groententeelt, door W. H. de Jong. — De oliepalm-cultuur. — Java-thee in Engeland. — Suriname in Duitsch licht (ontleend aan het *Alg. Handelsbl.*).

De Indische Culturen.

Uit den inhoud van No. 21 (1 Nov.). Moderne zichten aangaande de rubber-cultuur, door Ch. I. Wright (met ill.). — Geelziekte (Yellows), een ernstige tomaten-ziekte, door M. Shapovalov. — De najaars-tabakscampagne. De geschiedenis van de Hevea-Guyanensis, door Fred. Oudschans Dentz (ontleend aan het *Kol. Weekblad*). — Welke rol speelt de kali? — Duitse belangstelling voor Surinaamsche culturen (ontleend aan het *Alg. Handelsbl.*).

De Indische Mercur.

No. 50 (12 Dec.). De suikerindustrie in Peru in het jaar 1927, door Dr. H. C. Prinsen Geerligts. — De ontdekking van het Adatrecht, door Prof. Mr. C. van Vollenhoven; besproken door Prof. Dr. Mr. I. A. Nederburgh. — Berichtgeving omtrent bevolkingsrubbercultuur in het eerste halfjaar van 1928. — De suikerindustrie in Amerika. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financiële berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over vezelstoffen, plantenziekten en -plagen.

De Tropische Natuur.

Inhoud der Nov.-afl. Mieren als versleepers van plantenzaden, door J. Beumée (met ill.). — Iets over vruchtenetende vleermuizen in gevangenschap, door Sody (met ill.). — Minahassische vogelnamen en hun beteekenis, door L. Coomans de Ruiter. — Korte mededeelingen (Een abnormaliteit bij *Rhizophora conjugata* L. (met ill.)), door J. C. van der meer Mohr. — Enz.).

Een luchtvaart-nummer.

Het eerst eenige maanden bestaande Orgaan van de Ned.-Indische Vereeniging voor Luchtvaart heeft ter gelegenheid van de opening van den civielen luchtdienst op Java op 1 November een feestnummer uitgegeven, waarin het luchtvaartvraagstuk door bevoegde personen van verschillende zijden wordt behandeld. Dit Nr. kwam nog niet in ons bezit, maar de N.R.Ct. van 12 Dec., Avondbl. A, vestigt de aandacht er op en geeft een overzicht van den inhoud.

Suriname.

In de avondvergadering van 13 December van de Tweede Kamer is de Surinaamsche begroting voor 1929 zonder hoofdlijke stemming aangenomen. De Kamer heeft groote belangstelling getoond voor het wel en wee dezer nog steeds noodlijdende kolonie en al is er niet veel bereikt, in de kolonie zal men dankbaar zijn voor de poging om iets te bereiken.

Oost- en West-Ind. Literat.-Oversicht.

De West-Indische Gids.

De Dec.-afl. opent met een fraai portret van den nieuwen Gouverneur van Curaçao, Ir. L. A. Fruytier. — Onder het opschrift „Kunnen wij dat zelf doen?“, wijst de hr. Tj. Pyttersen op den steeds toenemenden invoer van mais in Suriname en vraagt dit „ontzettende kwantum“ (in 1927 bedroeg de invoer 1.383.774 tonnen, een waarde vertegenwoordigend van f 116.807.000) niet voor een groot deel het land zelf zou gewonnen kunnen worden, indien het bodem en klimaat zich bijzonder goed voor deze cultuur leenen. In dit verband brengt de kwestie der Europeesche emigratie van Suriname weder naar voren, waarbij hij zich aansluit aan de zijde van Dr. Lens, die — ook blijvend zijn artikelen in het *Kol. Weekbl.* — daarvan overtuigd voorstander is. — De hr. F. Greiff geeft het vervolg van zijne in de Maart-afl. verschenen beschouwingen over „Het Suriname-probleem“, waarin de schr. eenige zaken aanroert, die kunnen strekken tot verheffing van den economischen toestand van Suriname. — De hr. Staal geeft verder een interessante Sur. schets, getiteld: „De maan stond verkeerd“. — De hr. W. Menkman maakt eenige opmerkingen aan de hand van de Surinaamsche begroting voor 1929.

en niet minder voor de ernstige studie door zoovele leden van den toestand der kolonie gemaakt. Als gewoonlijk opende de heer IJzerman de rij der sprekers met een voortreffelijke rede. Omtrent het verzet van den Minister tegen den aandrang tot oprichting van Gouvernementsbedrijven of gemengde bedrijven, zeide de spreker, dat hier de Nederlandsche Staat, het z.g. moederland een taak heeft te vervullen, en dat dit, zelfs wanneer men alleen op de belangen van de Nederlandsche schatkist let, op den duur waarschijnlijk betere resultaten zal opleveren, een hoopvoller perspectief opent dan het troosteloze vooruitzicht van tot in lengte van dagen, de tekorten van een in staat van armlastigheid blijvend gewest te moeten bijpassen.

Tegenover de meening van den Minister dat zulke bedrijven in wezen een werkzaamheid van het particulier initiatief zijn, wees de heer IJzerman er op, dat de Regeering in Oost-Indië getoond heeft, dat zij een dergelijke verouderde stelling volstrekt niet tot de hare maakt.

Evenals de volgende sprekers was de heer IJzerman ten eerste teleurgesteld door het uitblijven van het door den Minister toegezegde werkplan voor den opbouw van Suriname.

Hoogst belangrijk is hetgeen de spreker over den hygiënischen toestand zeide. Hij acht de totstandkoming van een waterleiding voor Paramaribo van zoo groot belang en zoo dringend noodig, dat zij ook moet komen indien het onderzoek, door Dr. Jenny Weyerman in te stellen uitwees, dat gedurende een aantal jaren het bedrijf waarschijnlijk ongeveer de kosten zou dekken en hoogstens een minimale winst zou kunnen opleveren. In dat geval zou geen kapitalist er aan denken zijn geld in zoo'n onderneming te steken.

Daarna sprak de heer IJzerman over de grenskwestie.

Ook de heeren Van Vuuren en Van Boetzelaer van Dubbeldam lieten zich omtrent dit punt niet onbetuigd. Wij komen misschien op deze kwestie terug alsook op de belangrijke debatten die gevoerd zijn over het onderwijs in Suriname, waarbij vooral de heer Bijleveld opmerkelijke dingen heeft gezegd.

Wij betreuren het dat onze ruimte niet toelaat te wijzen op de vele belangrijke wenken door de heeren Van Vuuren, Van Boetzelaer van Dubbeldam, Joekes en Van Bijleveld gegeven. Het is wel zeer jammer dat zoo weinigen in den lande de Kamerverslagen lezen. De verslagen in de dagbladen, ook de groote, zijn uit den aard der zaak onvolledig, waardoor de redevoeringen niet tot hun recht komen.

* * *

In ons vorig nummer waren wij sceptisch gestemd over de petroleumvondst in Suriname. Volgens de berichten in de dagbladen zou n.l. de heer Hoedelet aan de hem vergezellende ambtenaren de plek hebben aangewezen waar geboord moest worden. Uit later ontvangen berichten blijkt echter dat die ambtenaren drie plekken werden aangewezen en dat daaruit monsters genomen zijn. Dat verandert de zaak.

Het is jammer dat men bij de behandeling van de begroting den Minister niet gevraagd heeft of hij omtrent deze petroleumgeschiedenis geen bericht van den Gouverneur heeft ontvangen en of de monsters voor nader onderzoek naar Nederland zijn gezonden.

* * *

Naar De West verneemt zal dr. Fernandes eenige weken op de plantage Clevia vertoeven, teneinde een partij koffie te bereiden volgens de principes, door hem aangegeven in Mededeeling No. 3 van het Landbouwproufstation. Over de eerder door hem verzonden kleine monsters werden reeds beoordeelingen van 8 makelaars ontvangen. Algemeen vond men de koffie volgens de nieuwe bereidingswijze, geheel vrij van den voor Suriname-Liberia koffie kenmerkenden onaangename geur. De smaak van de monsters 5 en 6 werd als „goed” en „zeer goed” aangegeven. De bekende „geile smaak” was bij deze koffie niet meer aanwezig. Sommige makelaars beschouwen de kleur van de nos. 5 en 6 (resp. lichtblauw en blauw) als een heel natuurlijke koffiekleur, die er wel toe zal bijdragen om voor de Suriname-Liberia een nieuw en grooter afzetgebied te vinden. Anderen zouden „de mooie gele kleur” wenschen te behouden, teneinde geen moeilijkheden te ondervinden met de Scandinaviërs, die het grootste deel van deze koffie consumeren. Volgens dr. Fernandes zal hier wel een middenweg kunnen gevonden worden, daar het met de nieuwe methode ook wel goed mogelijk is aan de koffie een lichte kleur te geven.

Aangezien de Suriname-Liberia dadelijk aan de gele kleur te herkennen is en reeds bij velen in een kwaden reuk gestaan heeft, hoopt dr. Fernandes dat het lukken zal de koffie in een natuurlijker koffiekleur aan de markt te brengen. Op de plantage Dankbaarheid is een kleine koffiefabriek volgens het nieuwe systeem gebouwd en slaagde men er ook in koffie te bereiden conform het monster no. 5. Reeds eerder waren op de pl. Slootwijk wijzigingen in denzelfden geest in de fabriek aangebracht (o.m. door het op-

Wissel In- en Verkoop Credietbrieven Telegrafische Uitbetalingen	Hollandsche Bank voor West-Indië Keizersgracht 255 AMSTERDAM (C) Tel. 31290 en 35290 CURAÇAO CARACAS VENEZUELA Belast zich met alle Bankzaken op West-Indië, Venezuela, Columbia en Midden-Amerika. 5008	Incasseeringen Handelsinformatie Rembours- en Document.-Crediet
---	---	--

stellen van een nieuwen wasscher, die zeer goed heeft voldaan) en is van die plantage reeds een belangrijke partij koffie volgens de nieuwe bereidingswijze verscheept.

* * *

Op de bauxietonderneming Moenggo worden plannen uitgewerkt voor een nieuw hospitaal. In het begin van het nieuwe jaar zal tot den bouw worden overgegaan. Het paviljoen-systeem met een centraal gebouw voor klinische doeleinden zal gevolgd worden. De voorloopige raming toont dat de kosten f 150.000 zullen bedragen, terwijl de bouw een jaar in beslag zal nemen. Intusschen is een tijdelijk paviljoen opgericht voor de malariapatiënten teneinde ze te kunnen afscheiden.

* * *

De N. R. Crt. van 13 December Av.bl. A schrijft: Men herinnert zich ons interview met den heer J. S. C. Kasteleijn, kort voor zijn vertrek naar de Vereenigde Staten en Suriname in verband met zijn plan om een proef te nemen met de cassavecultuur in Suriname als export-cultuur voor de Amerikaanse markt. We lezen thans in De West van 16 Nov.: Naar wij vernemen heeft de reis van den heer Kasteleijn tot het besluit geleid om een proefaanplant van cassave te beginnen in het savanagebied aan den spoorweg.

Aanvankelijk was gedacht aan uitvoer van gedroogde (ongeschilde) cassave, ter verwerking in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika. Bij nadere overweging schijnt de voorkeur te worden gegeven aan verwerking der grondstof te plaatse, zoodat voor dit doel een fabriek in Suriname noodig zal zijn.

De leiding van den proefaanplant zal berusten in handen van den heer J. A. van Beek, een der oudste planters in Suriname, die weldra van verlof wordt terugverwacht.

De heer Kasteleijn die onlangs het Mindrineti-gebied bezocht en daarbij o.m. den cuden Brownsweg afwandelde naar Bergendal, bevindt zich thans met den scheikundige, den heer v. Dijk, in het Tempatiegebied.

* * *

Door den Voorzitter der Tweede Kamer zijn aan de Regeering medegedeeld de volgende ingevolge art. 112 van het Reglement van Orde ingediende vragen, van den heer van Gijn aan den Minister van Koloniën:

1. Is door de Regeering gevolg gegeven aan de toezegging op pag. 3 van het verslag betreffende de Surinaamsche Bankwet om deskundigen te raadplegen betreffende het verbod van uitvoer van zilver uit Suriname en betreffende maatregelen ter voorkoming van sterke schommelingen in den wisselkoers?
2. Zoo ja, is de Regeering dan bereid die ingewonnen adviezen te publiceren?

* * *

De heer A. C. Noordhoek Hegt, laatstelijk chef van de Arbeidsinspectie voor de Buitengewesten in Nederlandsch-Indië, is met den titel van „Hoofdambtenaar ter beschikking van den Gouverneur” belast met de werkzaamheden in verband met de immigratiewetgeving van Suriname, in afwachting dat hij zal worden belast met de waarneming van de betrekking van Agent-Generaal voor de immigratie in Suriname.

* * *

Bij Kon. besluit d.d. 10 December is:
 a. aan den heer mr. J. L. Nysingh, procureur-generaal bij het Hof van Justitie en ondervoorzitter van den Raad van Bestuur van Suriname, op zijn verzoek, met ingang van den dag van vertrek uit Paramaribo naar Nederland, eervol ontslag verleend uit beide voormelde betrekkingen, onder dankbetuiging voor de daarin aan Suriname bewezen diensten;
 b. met ingang van den dag, waarop mr. J. L. Nysingh, voornoemd, uit Paramaribo naar Nederland vertrekt, benoemd tot procureur-generaal bij het Hof van Justitie in Suriname de heer mr. dr. F. L. J. van Haaren, thans Gouvernements-secretaris, aldaar.

* * *

Onder „postzegelnieuws” schrijft de N. R. Crt. van 13 Dec. Av.blad B:
 In Curaçao en Suriname zijn, in nieuwe teekening, postzegels van resp. 12½ en 22½ cent verschenen, beide bruin.

Curaçao.

„Geen maling aan de juristerij”.

„Naar wij alsnog vernemen is het onjuist, dat ongestudeerde en ongegraderde advocaat-generaal belast is met de waarneming van het ambt procureur-generaal. Gedurende den tijd, dat laatgenoemde belast is met de waarneming van ambt van Gouverneur, doet de advocaat-generaal dagelijkse zaken ten Parkette af, waartoe volkomen bevoegd is, aangezien hij overeenkomstig de desbetreffende wettelijke bepaling den procureur-generaal ten allen tijde kan vervangen, wijl deze de algemeene leiding alsmede alle belangrijke beslissingen in handen gehouden heeft, door den advocaat-generaal laat uitvoeren.”

Bovenstaande mededeeling, ons in dien vorm Curaçao toegezonden, plaatsen wij gaarne, om het slot de geruststelling geeft, die noodig was, de bevoegdheid van den advocaat-generaal volgde de desbetreffende wettelijke bepalingen hebben nooit getwijfeld en ook geen twijfel uitgesproken. Echter merken wij op, dat de mededeeling in blad van 11 October 1928, waartegen het bovenstaande gericht is, haar ontstaan dankte aan officieel bericht in de *Curaçaosche Courant* van September 11., dat met vette letters tot opschrift draagt: „De wvd. Procureur-Generaal, Hoofd Politie in Curaçao” en tot onderteekening wvd. Procureur-Generaal, C. J. Debrot, Advocaat-Generaal.” Later, 5 October, is deze redactie vangen door een die meer dekt de bovenstaande uiteenzetting.

Politie.

Zelfs de felste tegenstanders van de militair politie zullen moeten toegeven, dat de minister de meest loyale wijze uitvoering heeft gegeven zijn toezegging, om het overleg met den Koloniaal Raad te heropenen. Thans is aanhangig — althoef de laatste mail zond ons de desbetreffende stukken — een ontwerp-verordening tot oprichting van politiedienst in Curaçao aan de troepen aldaar. Aan de indiening is een uitgebreid overleg tusschen bestuur en afdelingen van den K. R. voorafgegaan. O.a. hadden de laatsten voorgesteld een bepaald dat jaarlijks bij de begroting zou worden bepaald het bedrag, door Curaçao aan de Nederlandsche schatkist te vergoeden voor politiediensten, door landmacht verricht, welk bedrag de helft van de kosten dier landmacht niet zou mogen overschrijden. De gouverneur heeft betoogd, dat deze stelling berust bij den begrotingswetgever.

Een ander punt was de samenstelling van den Krijgsraad uit twee burger-rechtsgeleerden en militair in plaats van uit twee militairen met rechtsgeleerden voorzitter. Als wij ons niet vergissen, was dit een der wenschen, door den gemeentepolitie van den K. R. destijds bij den minister pleit. De gouverneur voelt echter niet veel van deze afwijking van het in Nederland bestaande systeem, tenzij overtuigende ervaring daartoe zou dwingen.

Bevolkingsregister.

De waarnemende gouverneur laat wat afgedacht kan worden niet liggen. Zoo is thans ingediend een ontwerp-verordening om te komen tot een bevolkingsregister, en een om in 1930, en vervolgens hierna na 10 jaren, een volkstelling te doen houden. Wij zijn benieuwd in hoever de jaarlijkse gegevens der Koloniale verslagen zullen blijken juist te zijn.

Duurder leven.

De *Amigoe* van 10 November l.l. schrijft: „De laatste weken heeft men weer eens de huurprijzen, voornamelijk van de panden voor winkelprijsnering of magazijn, verhoogd. Wij ontvingen de volgende lijstje:

van f 60—f 125	per maand
„ f 75—f 150	„ „
„ f 100—f 250	„ „
„ f 100—f 300	„ „
„ f 125—f 250	„ „
„ f 150—f 300	„ „
„ f 350—f 500	„ „

De huurders zijn er natuurlijk niet erg over te spreken, doch wel de meeste reden tot ontevredenheid mag het publiek hebben, dat er natuurlijk te slotte de dupe van is. Want de winkeliers zullen

weer een reden in zien om hun waren te ver-
gen. Wat zij meer te betalen hebben wordt op
consumenten verhaald; misschien weten zij er
niet nog wel een sla'tje uit te slaan, zooals ge-
de toen de belasting verhoogd werd.

En zoo wordt het leven weer duurder. De amb-
aren komen weer meer in de knel, de werkli-
vragen meer loon, alles gaat omhoog. En zoo
men maar in een cirkeltje rondraaien, tot
... ja totdat er eindelijk eens afdoende maat-
genomen worden tegen het maar steeds
ger en hooger opdrijven."

Regentijd.

Wij lezen in hetzelfde blad:
Eindelijk, na dagen, weken van verstikkende
te, is de regentijd daar. Zondagmorgen heel in
vroegte begon 't op Otrabanda en enkele plaat-
buiten; toch nog maar erg plaatselijk. Maan-
tegen den middag kregen enkele plaatsen van
Benedendistricten een beurt. In den nacht van
vrijdag op Dinsdag een prachtige regen, waarvan
heel het eiland wel zal geprofiteerd hebben, ver-
zeld van bliksem en donder. In de stad viel er
m.M. Woensdag weer een Hollandsche regen-
g. Moge 't zoo door gaan."

Kortenaer.

Het bericht van de gouverneursbenoeming
lijkt een tegenhanger te hebben gekregen. La-
van 8 Nov. l.l. meldt n.l., dat de C. P. I. M.
bericht had van de komst van de Kortenaer, ter-
wij officieel daarvan nog niets bekend was.

Geschiedkundige sprokkelingen.

Uit de ondertrouw- en trouwboeken der Gerefor-
eerde kerk op Curaçao.
Ondertrouw 1(?), trouw 17 Nov. 1793:
De Ed.Gestr. Heer Anthonius Cancrjn, j.m.,
te Saltbommel, sous Lieut, onder de artillery
narnisoen houdende op dit Eylant en
Willemina Warnick Wed. van Jan Hendrik Ot-
Regenborn(?) geb. op Curaçao."
27 Dec. 1793 Ondertrouw: De Ed.Gestr. Heer
han Hendrik Gravenhorst Capt. Lieut, onder de
artillery ten dienste van Haar H. M. in guarnisoen
gende op Curaçao, j. m. geb. te Borgschyd en
Juffr. Anna Catharina Bergh J. D. geb. Alhier.
geboden gingen 29 Dec. en 5 Jan. 1794."
10 Jan. getrouwt door mij ondergekende op bij-
ondere qualificatie van den Ed. Achth. Heer Gouv.
de Veer Abr. zijnde de Bruid heel ziek en in
genschijnlijk gevaar weshalve de Ed. Achth. Heer
Gouv. verleend heeft dispensatie van de noch te
ne derde Huwelijksche proclamatie. R. Wildrik
ator."

Uit den Verrren Vreemde.

Arbeidstoestanden in de Malay States.

Als vierde publicatie van het Indische kantoor van
heid is verschenen het rapport van mr. A. G. Vree-
Hoofd van dit kantoor, omtrent de arbeidsto-
anden in en de werving van arbeidskrachten voor
Straits-Settlements, de Federated Malay States en
eylon. Dit rapport bevat het verslag van een reis
an mr. Vreede naar de Straits Settlements en de
Malay States.

Omtrent de algemeene resultaten deelt de rappor-
o.a. het volgende mede:

Uit het hier volgende verslag zal blijken, dat, ook
nneer men volledig rekening houdt met de betee-
nis der van de Nederlandsche equivalenten zoo
heel afwijkende termen en rechtsbegrippen als free
labour, indentured labour, contract labour, free im-
igrants, na onderzoek zoowel van de wetsbepalingen
van de feitelijke toestanden op de ondernemingen
nder eenig voorbehoud kan worden verklaard, dat
de arbeid op de ondernemingen aldaar werkelijk
ij is, dat alle dwangbepalingen inderdaad zijn af-
schaf en dat niettemin — door een uitstekend ge-
rganiseerd werksysteem, waarbij menschelijkerwijze
gesproken alle misbruiken zijn geëlimineerd — ruim
doende arbeidskrachten beschikbaar zijn. Het ar-
idsvraagstuk, dat in onze gewesten thans zooveel
gen baart, is in de bezochte kolonies opgelost op
wijze, welke, in het algemeen gesproken, aldaar
wel de ondernemers als de arbeiders bevredigt.

Globaal gesproken kan voorts worden gezegd, dat
de behandeling van het werkvolk zeer vriendelijk
is, dat op hoogen toon bevelen, het schelden en
uwen, om van slaan niet te spreken, weinig voor-
kom, dat aanslagen op assistenten onbekend zijn
en dat den koelies groote vrijheid zoo van werken
als uitkomen als van rusten en thuisblijven wordt
geeven.

De koelies worden veelal in hun landstaal (Tamil)
gesproken, zij worden bij kortere werktijden, iets
belangrijk, hooger betaald, doch door het minder
uitkomen komen de loon-inkomens ongeveer gelijk
te zijn in Malaya hebben de koelies echter gelegenheid
voor overwerk en allerlei bijverdiensten, terwijl door
de betere ondernemingen hun allerlei tegemoetko-

mingen worden gegeven: vrij groenten, vrij klap-
pers, grond voor moestuinen, soms zelfs vrij visch.
De rijst daarentegen is duurder dan bij ons. De koe-
lies betalen geen inkomstenbelasting. De huisvesting
is, alles dooreengenomen, niet minder dan bij ons, de
hospitaalvoorziening daarentegen en vooral ook de
hygiëne, staat bij die op onze ondernemingen op de
Buitengewesten (en dikwerf ook op Java) verre ten
achter. Daarentegen is ons ondeugdelijk en ontoerei-
kend werksysteem niet te vergelijken met de onbe-
rispelijke, van overheidswege streng gecontroleerde
werfmethoden, waarmee de Straits- en F.M.S-on-
dernemingen zich in de provincie Madras van werk-
krachten voorzien. Het is inderdaad de grondige en
deugdelijke hervorming van de aanwerving der
werkkrachten geweest, welke het heeft mogelijk ge-
maakt dat, toen Britsch-Indië aandrang op afschaf-
fing, eerst van de indenture (lang-jarige contracten),
toen van de penal clauses (strafsancties), deze af-
schaffing telkenmale zonder stoornis van het bedrijf
op zeer korten termijn kon plaats vinden. Ongetwij-
feld waren er factoren, welke het welslagen dier
werving krachtig bevorderden: de onbeschrijflijke
armoede in onderscheidene streken der provincie
Madras, de onuitputtelijke menschenvoorraad, welke
in die provincie onvoldoende emplooi vindt, de
spaarzin der meeste Tamils, maar daar staat tegen-
over dat in het begin dezer eeuw, toen die omslan-
digheden evengoed aanwezig waren, doch de werving
in de dorpen even armzalig werkte als thans
nog bij ons in de desa het geval is, deze werving
daar evenzeer tekort schoot. Bovendien is er in Ma-
dras groote concurrentie van Ceylon, Burma, Assam
en de Nilgiri-ondernemingen en alleen door de werving
zuiver te houden en de arbeidsvoorwaarden
aantrekkelijk te maken, m.a.w. de reputatie van „Ma-
lava" als aangenaam en voordeelig emigratiegebied
bij de Tamilbevolking van Indië zeer hoog te hou-
den, is het Immigration-fund, schitterend voorbeeld
van volledige samenwerking tusschen overheid en
planters, er in geslaagd, een zoo krachtige emigratie-
stroom naar het verre Maleische schiereiland op te
wekken, en te onderhouden, dat aldaar niet alleen
steeds ruim voldoende werkkrachten aanwezig zijn,
maar deze stroom op het oogenblik veelmeer moet wor-
den ingeperkt dan gestimuleerd."

Na verdere uiteenzetting en vergelijking met het
stelsel der poenale sanctie in onze Oost, komt rap-
porteur tot de volgende overweging:

„Vast staat voor mij, dat in onze Buitengewesten bij
den overgang van het stelsel der poenale afdwijing
van contractsnaleving naar dat van louter civiele
schadeloosstelling, toch naar een oplossing moet
worden gezocht, welke bij geheele vrijheid een beter
werkstelsel handhaaft dan vooral op meer afgelegen
en bij de Tamils minder in trek zijnde gebiedsdeelen
door ons werd aangetroffen. Aldaar is soms het uit-
komen der koelies zeer ongeregeld, de werktijden
weleens al te kort, de arbeidsprestatie geringer en de
wisseling van het opgezeten volk te aanmerkelijk, zij
het als regel ook weer niet zoo erg als men in Neder-
landsch-Indische planterskringen wel hoort gewa-
gen. Ook de ontzaglijke voorsprong, welke de Neder-
landsch-Indische ondernemingen op het gebied van
plantagehygiëne en hospitaalwezen hebben, dient
m.i. gehandhaafd, hetgeen zonder wetsbepalingen,
welke ten deze eenigen lichten dwang handhaven of
invoeren, niet mogelijk zoude zijn."

De crisis van den landbouw in Rusland.

Het volgende houdt een verklaring in van veel van
hetgeen zich momenteel in het Rijk der Sovjets af-
speelt.

Na de invoering van de Nep begon een ontwikke-
ling van den Landbouw in Rusland, die veel belooft
de voor de toekomst. Het bleek echter, dat voor een
werkelijke ontwikkeling van den landbouw vóór al-
les een volkomen wijziging van het stelsel noodig is.
De bolsjewiki verzetten zich echter tegen een dergel-
ijke wijziging, met het gevolg, dat na de stijging van
de eerste jaren al spoedig een nieuw verval inzette.
Dat kunnen wij voor alles zien aan de uitbreiding
van de bezaaide oppervlakte. Volgens de sovjetstatis-
tiek bedroeg die uitbreiding in 1925 pl.m. 6%, in
1926: 6.4%, in 1927: 2.6%. Bij de beoordeeling van
deze cijfers moeten wij rekening houden met de on-
rustbarende stijging van de geboorten in Rusland.
Over 1928 zijn er voorloopig geen betrouwbare cij-
fers te vinden, terwijl de sovjet-pers erkent, dat ook
de gegevens over 1926/27 onjuist zijn; de werkelijke
stijging van de bezaaide oppervlakte was slechts 1%.
In elk geval staat het vast, dat dit jaar niet alleen
geen nieuwe opvoering van de bezaaide oppervlakte
heeft gebracht, integendeel een achteruitgang. Dit is
niet het gevolg van de afwezigheid van geschikten
grond. De bezaaide oppervlakte is trouwens 3-4%
kleiner dan in 1913, toen de bevolking geringer was.
Daar de bevolking steeds toeneemt, zal de inkrim-
ping van de bezaaide oppervlakte tot een nieuwe
catastrofe kunnen leiden.

De sovjet-regering is zich natuurlijk bewust van
het dreigende gevaar, maar zij ziet geen mogelijkheid
verandering in den toestand te brengen. Zij beperkt
zich daarom tot het uitwerken van zulke maatreg-
len, waardoor zij een zeker minimum van graan, noo-

dig voor de arbeiders-centra en den uitvoer naar het
buitenland ter dekking van de aankopen, kan be-
machten. Zij heeft daarvoor de gewoonte hersteld
het graan te koopen, voordat het gemaaid is. In vroe-
gere jaren, toen het tsaristische regime nog bestond,
veroordeelde de bolsjewiki in felle bewoordingen dit
stelsel, dat de armere boeren geheel aan de willekeur
van den opkooper overlevert.

Berichten der Afdelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

CONTRIBUTIE-BETALING.

Leden en begunstigers worden beleefd attent ge-
maakt op de gelegenheid hun contributie over
1929 te voldoen per postgiro. Het postgiro. van
den penningmeester, den heer J. C. Baars is kan-
toor Apeldoorn no. 93038.

Echter zal na 20 Januari per van Dijk & Zn. over
de contributie worden gedisponeerd.

Daarna zal het Bestuur de jaarvergadering uit-
schrijven en hoopt dan met een goed programma
voor den dag te komen.

Wij hebben nog eenige Boetan-loten à f 1 over.
Wie helpt ons er af? Ten slotte blijft uitbreiding
van het ledental een plicht van allen.

De Secretaris,
J. C. BAARS.

Afdeeling Groningen en Ommelanden.

DE TABAKSFILM.

Woensdagmiddag 12 dezer werd door onze af-
deeling de Tabaksfilm vertoond. In zijn openings-
woord heette onze voorzitter, Jhr. Mr. W. W. Feith,
het publiek hartelijk welkom, waarbij hij zich spe-
ciaal richtte tot de aanwezige hoofden van onder-
wijsinrichtingen en enkele vooraanstaande personen
uit de tabaksindustrie hier ter stede. Spreker wees
op de groote beteekenis van de tabakscultuur voor
ons land en haalde aan hoe tienduizenden menschen
in deze industrie werk vinden, waarna hij het woord
gaf aan den spreker van dezen middag, die de film
aan de hand van voorafgaande lantaarnplaten toe-
lichtte. De film zelve was schitterend en bijzonder
leerzaam, vooral nu de finesses van de cultuur zoo
duidelijk door Dr. W. L. Beekman waren uitgelegd.
Wij brengen hier dan ook gaarne onzen groot n
dank uit aan Dr. Beekman, die dezen middag zoo
bijzonder heeft doen slagen en tevens aan het
Tabaksbureau te Amsterdam, die deze film uit-
gelooos had ter beschikking gesteld.

Binnenkort zal voor onze afdeeling een lezing
Dr. F. D. K. Bosch, de chef van den oudheidkun-
digen dienst in Ned.-Indië, die zal spreken over
de Indische oudheden, waarbij lantaarnplaten zal
worden vertoond. Wij hopen en verwachten dat
een talrijk publiek deze lezing zal bijwonen, daar
zij zeer interessant belooft te worden.

J. FRANKE,
Secretaris.

Afdeeling Rotterdam.

Beleefd verzoek, naar aanleiding van het over-
lijden van den heer D. J. M. van Reyn Snoeck
secretaris der afdeeling Rotterdam, brieven enz. te
zenden aan den voorzitter, den heer Mr. J. G. Huij-
ser, Vredeshofweg 32, die zich bereid verklaard heeft
het secretariaat voorloopig waar te nemen.

Mededeelingen.

Van de Redactie.

GENOOTSCHAP NEDERLAND—FRANKRIJK.

Vrijdag 21 Dec. 8.15 n.m. houdt Mons. Jean
Malaye in Pulchri Studio te 's-Gravenhage voor he
Genootschap Nederland-Frankrijk eene voordrach
over „la lutte contre l'élite et la civilisation euro-
péenne".

Leden van „Oost en West" hebben vrijen toegang
met één introducté.

Het Persbureau van het Hoofdbestuur der Pos-
terijen en Telegrafie brengt het volgende onder
Uwe aandacht:

KERST-EN NIEUWJAARSTELEGRAMMEN.

Zooals reeds werd gemeld, zal ook dit jaar va
20 December af tot en met 3 Januari a.s. de ge-
legenheid bestaan om tegen verlaagd tarief Kerst-
en Nieuwjaarstelegrammen te verzenden.

Voor de eerste maal zullen dergelijke telegram-
men worden toegelaten in het verkeer met Eng-
land en met Tsjecho-Slowakije. De tekst van de

VOOR BESCHAAFD, JONG MEISJE

(Noorsche, die Hollandsch verstaat) wordt tegen begin Januari een plaats gezocht bij kinderen of bij een familie om mee op reis te gaan, ook naar Indië. Brieven aan Mevrouw DROOGLEEVER FORTUYN, Stevinstraat 80, Scheveningen. 5723

*****
Hotel-Restaurant VELSERBEEK
VELSEN, TELEFOON No. 504
 562.
 RUSTIG VERBLIJF :: PRIMA KEUKEN
 Aanbevolen Adres voor „Oost en West”
 *****

PIANO'S - VLEUGELS HARMONIUMS

EERLIJK DUURT HET LANGST,

dat klinkt in onzen tijd misschien wat ouderwets, maar een bedrijf dat meer dan 30 jaar een naam hooggehouden heeft, kan er wel eenszins over oordeelen

WIJ PRIJZEN ONS GELUKKIG,

handelaren te zijn in een artikel, waarover slechts zeer weinigen INDERDAAD VAKKUNDIG kunnen oordeelen

VOOR ONS IS DAN OOK

iedere verkoop, hetzij groot of klein, een zaak van belang, omdat het publiek op ons vertrouwt, want wij wenschen niet alleen DEGELIJKE instrumenten te leveren, maar ook aan ieder het instrument, dat juist-voor-hem geschikt is

WIJ HEBBEN HET DAN OOK

nooit te druk, om rustig en grondig nota te nemen van uwe speciale verlangens en mogelijke bijzondere omstandigheden

GOOSEN & SWAGERMAN

Planohandelaren sinds 1895
 Boekhorststraat 149 - Den Haag - Tel. 13051
 Laan van Meerdervoort 100-100a - Tel. 37867

*****
C. VERSLUYS Jr.
BOEKHANDEL OP ELK GEBIED
KANTOORARTIKELEN
LEESPORTEFEUILLE
MUZIEKHANDEL
 HET GESCHIKTSTE ADRES VOOR
 INDISCHE VERLOFGANGERS VOOR
REISLECTUUR
HEERENSTR. 5 - RIJSWIJK
 TELEFOON No. 18798
 *****

telegrammen is vrij, mits uitsluitend een Kerst- en/of Nieuwjaarswensch bevattende, en moet gesteld zijn in verstaanbare taal- voor Engeland in het Nederlandsch, Engelsch of Fransch, voor Tsjecho-Slowakije in het Nederlandsch, Engelsch, Fransch, Duitsch of Tsjecho-Slowaaksch. De prijs voor deze telegrammen bedraagt 6½ cent per woord met een minimum van 75 cent, zijnde de helft van den prijs van een gewoon telegram.

Voor de Kerst- en Nieuwjaarstelegrammen naar Oost- en West-Indië en Noord-Amerika kan een keuze worden gedaan uit 16 verschillende standaardteksten in de Nederlandsche taal of voor Noord-Amerika bovendien in het Engelsch. Ongeacht het aantal woorden van het adres, hetwelk echter tot het noodzakelijke beperkt moet worden, en van de onderteekening, welke ten hoogste 5 woorden mag bevatten, bedraagt de prijs per telegram:

Naar Nederlandsch Oost- en West-Indië: f 3.25.
 Naar Noord-Amerika: f 2.50 of f 3.15, naar gelang de plaats van bestemming in het Oosten of in het Westen van de Vereenigde Staten of Canada gelegen is.

De overzending geschiedt naar Oost- en West-Indië uitsluitend per radio, naar Noord-Amerika op verzoek van den afzender ook via Commercial Western-Union, Londen P.Q. en Londen-Marconi. De aflevering in Nederland van de buiten-Europeesche Kerst- en Nieuwjaarstelegrammen geschiedt op luxe formulieren, die uit Engeland en Tsjecho-Slowakije op de gewone formulieren.

BOOTTREIN STOOMVAART-MIJ. NEDERLAND.

Het Agentschap van de Stoomvaart Maatschappij „Nederland”, de firma Crans & Co., alhier, meldt, dat de bootrein van het s.s. „Prinses Juliana”, d.d. 21 December a.s. te Genua verwacht, Zaterdagmorgen 22 December a.s. om 9.45 uur v.m. aan het Staatsspoor in Den Haag zal aankomen.

Van het Informatie-Bureau. UITZENDING VAN 'S LANDS DIENST IN SURINAME EN CURAÇAO.

Voor na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Suriname en Curaçao, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging.

10. Uitzending voor 's Lands dienst in Suriname.
  - a. 2 hoofdonderwijzers;
  - b. 1 hoofdverpleegster.
20. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao;
  - a. 4 hoofdonderwijzers;
  - b. 2 geneesheeren voor den openbaren gezondheidsdienst.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de 7de afdeling van het Ministerie van Koloniën.

- BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIË
- Mr. E. Raven, Rechterlijk ambtenaar, Putstr. 96, Rotterdam.
  - D. van Kalsbeek, Onderbaas-zeilmaker bij het Etablissement te Soerabaja, Lemmer (zeilmakerij) in tijdelijken dienst, Eikstraat 5, 's-Gravenhage.
  - Jhr. Mr. W. C. v. d. Brandeler, Rechterlijk ambtenaar, Meij. M. C. Hoeke, Onderwijzeres bij het O. L. O. guerrestraat 130, 's-Gravenhage.
  - S. Suiker, Onderwijzer b. h. O. L. O., Krimpen a. d. IJssel, 's-Gravenhage.
  - Mr. J. H. Brouwer, Frankenstraat 8, 's-Gravenhage.
  - Mr. C. B. van Duijvenbode-Varkevisser, Steenstraat 10, 's-Gravenhage.
  - Mr. A. H. G. Evers, Oosthaven 11, Gouda;
  - Mr. L. Lancée, Groenewoudscheweg 289, Nijmegen.
  - Mr. H. W. C. M. Sutorius, Buitenhof 23, 's-Gravenhage.
  - Jhr. Mr. W. L. G. M. Bosch van Oud-Amellisaan, Busken Huetstraat 2bis A, Utrecht;
  - Allen ambtenaar ter beschikking b. d. belasting.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

- J. J. Hessels, wd. Vakonderw. aan de Ambachtsschool voor Inlanders te Batavia, 2e Middellandstraat, Rotterdam.
- J. C. Lagaij, Gezaghebber bij de Gouvernemente, Huize de Gemmi, Apeldoornscheweg, Arnhem.
- J. A. Barbas, Voorzitter van de Landraden te Ganjer c.a., Huize „Gelden Hof”, Oosterbeek.
- J. van der Zwaal, Controleur 1e kl. bij het B.B. en Duin, Taveernelaan 6.
- H. Pieterse Jr., Werktuig, teekenaar 1e kl. bij de Rine-Etablissement te Soerabaja, v. d. Meijde 11, Antwerpen.
- L. van Voorhuizen, wd. 2e reviseur-stenograaf, Volksraad, Alexanderlaan 49, Hilversum.
- B. H. Hesselink, Opz. 1e kl. bij den dienst der Tr., H. T. O., Rijswijkscheweg, 's-Gravenhage.
- Mr. F. D. Holleman, Tijd. wnd. Gouv.-secretaris, delstraat 58, Amsterdam.
- P. Middelkoop, Hulprediker ten dienste van Chr. gemeente te Soë, Wirdum (Gr.).
- Th. J. F. Smits, Controleur bij den Pandhuisdienst, Sibolga, Steijnstraat 21, Arnhem.
- F. Velthuisen Weil, Ass.-resident bij het B. B., bloemstraat 13, 's-Gravenhage.
- R. A. M. Mooij, Resident bij het B.B., p.a. f.a. water de la Prive Box de Lijkaart, Naarderstrand, Huizen.
- P. Spurzem, Politieopziener b. d. Alg. Politie, friedstr. 33, Mayen b. Koblenz.

MAG. ESCEHA, LAAN V. MEERDERVOORT

BANDAGES NAAR
 VERBAND- en
 VERPLEGINGSARTIKEL
 Gediplom. Verpleegster
 DEN HAAG - TELEFOON

Mutatiestaat van 12 tot 19 December.

Nieuwe Leden	Geïntroduceerd door:
L. C. van de Velde, Commissionair in Effecten, Amsterdam (Z.), Willemsparkweg 111. f 5.	den heer J. P. Donk te Dieren.
Mejuffrouw M. E. van den Bosch, Overveen, Waldeck Pymontlaan 8. f 5.	Secretaris Afd. Haarlem.
Mevrouw M. de Visser, Bloemendaal, Parkweg 1 „Denheim”. f 5.	Penningmeester Afd. Haarlem. Secretaris Afd. Groningen.
J. Du Saar, Directeur Postkantoor te Hoogezand. f 5.	Mr. H. V. Monsanto, te Voorburg.
Mr. G. J. Duiker, Oud O.-I. Hoofdambtenaar-Afdeeling-Chef Dep. van Justitie, Den Haag, Wassenaarsche Weg 93. f 5.	Eigen aanmelding.
G. J. van Dongen, Oud-Resident, Scheveningen, Alkmaarsche straat 6a. f 5.	den heer M. J. Lusink te Den Haag.
P. H. Thonus, Oud Majoor-Magazijnmeester der Militaire Adm., Scheveningen, Haarlemsche straat 14. f 5.	Afdeelingsbestuur van Amersfoort.
B. Schild, Den Haag, Stadhoudersplein 21. f 5.	den heer J. P. Donk te Dieren,
J. Schild, Den Haag, Stadhoudersplein 21. f 5.	Eigen aanmelding.
D. J. van der Wilk, Kunsthandel, Den Haag, Ligusterstraat 35. f 5.	
D. J. Leepel, Emeritus Predikant, Den Haag, Loosduinsche Weg 779. f 5.	
Dr. A. Freiburg, Oud Dierenarts Deli Mij., Den Haag, Prins Mauritslaan 9. f 5.	
A. Eysink, Amersfoort, Arnhemse Weg 25. f 5.	
H. C. Kloppenburg, Amersfoort, St. Anfridusstraat 7. f 5.	
H. A. Nab, Gemeente-Secretaris van Nijkerk. f 5.	
S. Dijkman, Leeraar Chr. Lyceum, Zutphen, Boompjeswal 7. f 5.	
L. O. Watupongoh, Boekhouder 1ste kl. S.S. Bandoeng, Bimaweg 85. f 12.	
Adresveranderingen	
D. F. Wilhelm, van: Hevedorp naar: Arnhem, Hotel Oranje-Nassau.	J. R. D. Moojen, Ambtenaar t.b. Directeur O. en E. Scheveningen, Gentsche straat 6 naar: Postkantoor Hotel Engadinerhof.
A. C. Overgaauw, 1ste Werktuigkundige Gouv. Marine, Amsterdam, van: Vondelstr. 62 naar: 1e Constantijn Huygensstraat 37.	Dr. M. von Kühlewein, Gouvernements Arts te Potsdam, Markgrafenstrasse 26 naar: den p. a. D. V. G.
W. H. Ridderhof, Amsterdam, van: Mr. Arntzeniusstr. 6 (huis) naar: 2de Oosterparkstraat 265.	B. A. Bruins, Adm. Ambt. B.B., thans te Fort van Capelle.
R. Bussink, van: Haarlem, Kleverlaan 115 naar: Zutphen, Turfstraat 3.	J. J. C. van Dijk, Fgd. Controleur B.B. thans te koelen.
Mevrouw M. C. van Zeggelen, Haarlem, van: Floraplein 28 naar: „Bridablit”, Heerenweg 241.	Raden Mas Wirasmo, Gouvernements-Arts, van: naar: Palembang.
F. Weijerman, Den Haag, van: Groot Hertoginnelaan 152 naar: Zeestraat 66.	